

Näyttötutkinnon perusteet

**ERÄ- JA LUONTO-OPPAAN
AMMATTITUTKINTO 2012**

Määräys 25/011/2012

© Opetushallitus ja tekijät

Määräykset ja ohjeet 2012:30

ISBN 978-952-13-5202-7 (nid.)

ISBN 978-952-13-5203-4 (pdf)

ISSN-L 1798-887X

ISSN 1798-887X (painettu)

ISSN 1798-8888 (verkkojulkaisu)

Taitto: Edita Prima Oy/Timo Päivärinta/PSWFolders Oy

www.oph.fi/julkaisut

Kopijyvä Oy, Espoo 2012

13.6.2012

25 /011/2012

Voimassaoloaika: 1.8.2012 alkaen toistaiseksi

Säännökset, joihin toimivalta määräyksen antamiseen perustuu:

L 631/98, 13 § 2 mom

Kumoo Opetushallituksen määräyksen
5.9.2003 nro 37/011/2003

Muuttaa Opetushallituksen määräystä

-

ERÄ- JA LUONTO-OPPAAN AMMATTITUTKINNON PERUSTEET

Opetushallitus on päättänyt Erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnon perusteista, joita on noudatettava 1.8.2012 lukien toistaiseksi. Ennen tämän määräyksen voimaantuloa aloitetut tutkintosuoritukset voidaan saattaa loppuun perusteiden 5.9.2003 nro 37/011/2003 mukaisesti 31.7.2014 mennessä.

Tutkintotoimikunta ja tutkinnon järjestäjä eivät voi jättää noudattamatta tutkinnon perusteita tai poiketa niistä.

Järjestettäessä näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus suorittaa näyttötutkinto.

Pääjohtaja

Aulis Pitkälä

Yli-insinööri

Kati Lounema

LIITE

Erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinto 2012

Sisältö

1	Näyttötutkinnot	7
1.1	Näyttötutkintojen järjestäminen.....	7
1.2	Näyttötutkinnon suorittaminen.....	7
1.3	Näyttötutkinnon perusteet.....	7
1.4	Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnossa.....	8
1.5	Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnossa.....	8
1.6	Todistukset.....	9
1.7	Näyttötutkintoon valmistava koulutus.....	10
2	Erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnon muodostuminen	11
2.1	Erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnossa osoitettava osaaminen.....	11
2.2	Tutkinnon muodostuminen ja tutkinnon osat.....	11
3	Erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnossa vaadittava ammattitaito ja arvioinnin perusteet	13
3.1	Erä- ja luonto-opastaminen.....	14
3.2	Luonnossa liikkumisen opastaminen.....	21
3.3	Eläinohjelmalveluiden järjestäminen.....	26
3.4	Motorisoitujen luonto-ohjelmalveluiden järjestäminen.....	29
3.5	Erä- ja luonto-opasyrittäjänä toimiminen.....	33
3.6	Luonnontuntemukseen perustuva opastaminen.....	35
3.7	Erä- ja maastoruokapalveluiden järjestäminen.....	40
3.8	Kulttuuriin ja eräperinteeseen perustuva luonto-opastaminen.....	44
3.9	Erityisosaamiseen perustuva luonto-opastaminen.....	49
3.10	Teemallisten luonto-opaspalveluiden järjestäminen.....	53
3.11	Erityisryhmien opastaminen luonnossa.....	56
3.12	Metsästysoppaana toimiminen.....	60
3.13	Kansainvälisten asiakkaiden opastaminen luonnossa.....	65
3.14	Tutkinnon osa muusta perus-, ammatti- tai erikoisammattitutkinnosta.....	69
Liite	Luonnontuntemuksen lajilista	70

1 Näyttötutkinnot

1.1 Näyttötutkintojen järjestäminen

Opetushallituksen asettamat, työnantajien, työntekijöiden, opettajien ja tarvittaessa itsenäisten ammatinharjoittajien edustajista koostuvat tutkintotoimikunnat vastaavat näyttötutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta sekä antavat tutkintotodistukset. Tutkintotoimikunnat tekevät sopimuksen näyttötutkintojen järjestämisestä koulutuksen järjestäjien ja tarvittaessa muiden yhteisöjen ja säätiöiden kanssa. Näyttötutkintoja ei saa järjestää ilman voimassa olevaa, tutkintotoimikunnan kanssa solmittua järjestämissopimusta.

1.2 Näyttötutkinnon suorittaminen

Näyttötutkinto suoritetaan osoittamalla hyväksytysti tutkinnon perusteissa vaadittu osaaminen tutkintotilaisuuksissa käytännön työssä ja toiminnassa. Jokainen tutkinnon osa on arvioitava erikseen. Arvioinnin tekevät työnantajien, työntekijöiden ja opetusalan edustajat yhdessä. Aloilla, joilla itsenäinen ammatinharjoittaminen on tyypillistä, myös tämä taho otetaan huomioon arvioijien valinnassa. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta. Tutkintotodistus voidaan antaa, kun kaikki tutkinnon suorittamiseksi määrättyt tutkinnon osat on suoritettu hyväksytysti.

1.3 Näyttötutkinnon perusteet

Tutkinnon perusteissa määritellään tutkintoon kuuluvat osat ja mahdollisesti niistä muodostuvat osaamisalat, tutkinnon muodostuminen, kussakin tutkinnon osassa vaadittava ammattitaito, arvioinnin perusteet (arvioinnin kohteet ja kriteerit) ja ammattitaidon osoittamistavat.

Tutkinnon osa muodostaa ammatin osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Tutkinnon osissa määritellyissä ammattitaitovaatimuksissa keskitytään ammatin ydintoimintoihin, toimintaprosessien hallintaan ja kyseessä olevan alan ammattikäytäntöihin. Niihin sisältyvät myös työelämässä yleisesti tarvittavat taidot, esimerkiksi sosiaaliset valmiudet.

Arvioinnin kohteet ja kriteerit on johdettu ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteilla ilmaistaan ne osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota. Kohteiden määrittäminen helpottaa myös ammattitaidon arviointia asianomaisesta työtoiminnasta. Arvioinnin tulee kattaa kaikki tutkinnon perusteissa määritellyt arvioinnin kohteet. Arvioinnin kriteerit määrittelevät hyväksyttävän suorituksen laadullisen ja määrällisen tason.

Ammattitaidon osoittamistavat sisältävät tutkinnon suorittamiseen liittyviä tarkentavia ohjeita. Ammattitaito osoitetaan pääsääntöisesti todellisissa työtehtävissä ja toimissa. Ammattitaidon osoittamistavat voivat sisältää mm. ohjeita siitä, kuinka tutkintosuoritusta voidaan tarvittaessa täydentää, jotta kaikki ammattitaitovaatimukset tulevat kattavasti osoitetuiksi.

1.4 Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnossa

Koulutuksen järjestäjä huolehtii näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeutumisen, tutkinnon suorittamisen sekä tarvittavan ammattitaidon hankkimisen henkilökohtaistamisesta.

Henkilökohtaistamisessa tulee ottaa huomioon ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (L 952/2011) 11 §:n säännökset opiskelijan oikeuksista ja velvollisuuksista.

Opetushallitus on antanut henkilökohtaistamista koskevan erillisen määräyksen (43/011/2006).

1.5 Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnossa

Ammattitaidon arvioinnissa tulee perusteellisesti ja huolellisesti tarkastella sitä, miten tutkinnon suorittaja on osoittanut osaavansa sen, mitä tutkinnon perusteissa ko. tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksissa edellytetään. Arvioinnissa käytetään tutkinnon perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä. Vain yhden menetelmän käytöllä ei välttämättä saada luotettavaa tulosta. Arvioinnissa otetaan huomioon ala- ja tutkintokohtaiset erityispiirteet tutkinnon perusteiden mukaisesti. Mikäli tutkinnon suorittajalla on luotettavia selvityksiä aikaisemmin osoitetusta osaamisesta, arvioijat arvioivat niiden vastaavuuden näyttötutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin. Arvioijat ehdottavat dokumentin tutkintotoimikunnalle tunnustettavaksi osaksi näyttötutkinnon suoritusta. Lopullisen päätöksen aiemmin osoitetun ja luotettavasti selvitetyn osaamisen tunnustamisesta tekee tutkintotoimikunta.

Ammattitaidon arviointi on prosessi, jossa arviointiaineiston keräämisellä ja arvioinnin dokumentoinnilla on keskeinen merkitys. Työelämän sekä opettajien edustajat tekevät kolmikantaisesti huolellisen ja monipuolisen arvioinnin. Jokaisen tutkinnon suorittajan tulee selvästi saada tietoonsa arvioinnin perusteet. Tutkinnon suorittajalle on annettava mahdollisuus suoritustensa itsearviointiin. Näyttötutkinnon järjestäjä laatii arvioinnin kohteena olevan tutkinnon osan suorittamisesta arviointipöytäkirjan, jonka arvioijat allekirjoittavat. Tutkinnon suorittajalle tämän jälkeen annettava palaute on osa hyvää arviointiprosessia. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta.

Arvioijat

Tutkinnon suorittajan ammattitaitoa arvioivilla henkilöillä tulee olla hyvä ammattitaito ko. näyttötutkinnon alalta. Tutkintotoimikunta ja näyttötutkinnon järjestäjä sopivat arvioijista näyttötutkintojen järjestämissopimuksessa.

Arvioinnin oikaisu

Tutkinnon suorittaja voi lainsäädännön mukaisen määräajan puitteissa pyytää arvioinnin oikaisua tutkintotoimikunnalta, jonka toimialaan ja -alueeseen kyseessä oleva tutkinto kuuluu. Kirjallinen oikaisuvaatimus osoitetaan tutkintotoimikunnalle. Tutkintotoimikunta voi arvioijia kuultuaan velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin. Arviointia koskevasta oikaisuvaatimuksesta annettuun tutkintotoimikunnan päätökseen ei voi hakea muutosta valittamalla.

1.6 Todistukset

Tutkintotodistuksen ja todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta antaa tutkintotoimikunta. Todistuksen valmistavaan koulutukseen osallistumisesta antaa koulutuksen järjestäjä. Opetushallitus on antanut määräyksen todistuksiin merkittävistä tiedoista.

Näyttötutkinnon osan tai osien suorittamisesta annetaan todistus silloin, kun näyttötutkintoon osallistuva sitä pyytää. Tutkintotodistuksen ja myös todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta allekirjoittavat tutkintotoimikunnan edustaja ja näyttötutkinnon järjestäjän edustaja.

Opetushallituksen hyväksymään ammattikirjaan tehty merkintä näyttötutkinnon suorittamisesta on tutkintotodistukseen rinnastettava todistus näyttötutkinnon suorittamisesta. Näyttötutkinnon järjestäjä hankkii ja allekirjoittaa ammattikirjan. Ammattikirja on näyttötutkinnon suorittajalle maksullinen.

1.7 Näyttötutkintoon valmistava koulutus

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehtoja. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin valmistavan koulutuksen yhteydessä. Koulutuksen järjestäjä päättää näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutus ja tutkintotilaisuudet on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus osallistua tutkintotilaisuuksiin ja suorittaa näyttötutkinto.

Näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa tulee ottaa huomioon ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11, 13, 13 a ja 16 §:n säännökset.

2 Erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnon muodostuminen

2.1 Erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnossa osoitettava osaaminen

Erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnon suorittanut henkilö voi toimia asiakaspalvelutehtävissä matkailu-, virkistys- ja hyvinvointipalveluja tarjoavissa organisaatioissa toteuttaen pääasiassa luonnossa tapahtuvia aktiviteetteja. Hän voi toimia esimerkiksi erilaisten erä- ja luonto-ohjelmien ohjaajana sekä retkien ja vaellusten vetäjänä.

Tutkinnon suorittaja on pakollisen tutkinnon osan suorittaessaan osoittanut taitonsa vastuullisena oppaana palvella ja ohjata asiakkaita luontoympäristössä kestäväällä tavalla toimien ja noudattaen voimassa olevia säästöjä. Hän on osoittanut osaavansa suunnitella käytännön toimenpiteet ja toteuttaa laadukkaita luontoon ja luonnossa eri tavoilla liikkumiseen perustuvia ohjelmapalveluita tarvittaessa työryhmää ohjaten. Lisäksi hän on osoittanut omaavansa vahvat erä- ja luonnossa liikkumisen taidot sekä niihin perustuvan osaamisensa turvalliseen luonnossa liikkumiseen asiakasryhmien kanssa.

Lisäksi tutkinnon suorittaja on osoittanut hallitsevansa valinnaisten tutkinnon osien edellyttämien paikallisia olosuhteita hyödyntävän erikoistuneemman osaamisen.

2.2 Tutkinnon muodostuminen ja tutkinnon osat

Tutkinnon suorittaminen edellyttää yhden pakollisen ja vähintään neljän valinnaisen tutkinnon osan suorittamista.

Kaikille pakollinen tutkinnon osa on

- 3.1 Erä- ja luonto-opastaminen.

Valinnaiset tutkinnon osat, joista on valittava vähintään 4 osaa, ovat

- 3.2 Luonnossa liikkumisen opastaminen
- 3.3 Eläinohjelmapalveluiden järjestäminen
- 3.4 Motorisoitujen luonto-ohjelmapalveluiden järjestäminen
- 3.5 Erä- ja luonto-opasyrittäjänä toimiminen
- 3.6 Luonnontuntemukseen perustuva opastaminen

- 3.7 Erä- ja maastoruokapalveluiden järjestäminen
- 3.8 Kulttuuriin ja eräperinteeseen perustuva luonto-opastaminen
- 3.9 Erityisosaamiseen perustuva luonto-opastaminen
- 3.10 Teemallisten luonto-opaspalveluiden järjestäminen
- 3.11 Erityisryhmien opastaminen luonnossa
- 3.12 Metsästysoppaana toimiminen
- 3.13 Kansainvälisten asiakkaiden opastaminen luonnossa
- 3.14 Tutkinnon osa muusta perus-, ammatti- tai erikoisammattitutkinnosta.

3 Erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnossa vaadittava ammattitaito ja arvioinnin perusteet

Tutkinnon perusteissa vaadittu ammattitaito osoitetaan tutkintotoimikunnan hyväksymän erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnon järjestämissuunnitelman perusteella henkilökohtaistetuissa tutkintotilaisuuksissa aidossa toiminnassa, jolloin tutkinnon suorittaja osoittaa kattavasti tutkinnon perusteiden edellyttämän ammatillisen osaamisen.

Tutkintotilaisuuksissa tutkinnon suorittaja osoittaa valmiuksia ja kykyä soveltaa osaamistaan vaihtelevissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä. Hän myös osoittaa kykynsä kokemusten arviointiin ja kokemuksista oppimiseen, toimintatapojen uudelleenajatteluun ja uusien toimintatapojen käyttöönottoon.

Arvioijat, jotka on perehdytetty arviointitehtävään, arvioivat tutkinnon suorittajan ammattitaidon tutkintotilaisuuksissa. Tutkinnon suorittajalle on annettava mahdollisuus suoritusensa itsearviointiin. Arvioijat arvioivat ja dokumentoivat tutkinnon suorittajan osoittaman osaamisen tutkinnon ammattitaitovaatimusten, arvioinnin kohteiden ja kriteerien mukaisesti. Tutkinnon suorittajalle annettava palaute arvioinnista on osa hyvää arviointiprosessia. Palaute voidaan antaa tutkinnon suorittajalle esimerkiksi arviointiesityksen tekemisen jälkeen.

Tutkinnon suorittajalle voidaan antaa mahdollisuus täydentää tutkintosuorituksiaan suullisesti. Arvioijat kirjaavat keskustelun aikana tehdyt havainnot arviointilomakkeeseen. Näin varmistetaan tutkintosuoritusten kattavuus ja arvioinnin luotettavuus. Tämä mahdollisuus voidaan järjestää tutkinnon osan suorittamisen yhteydessä tai sitten kun kaikki tutkinnon osien suoritukset on tehty.

Erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinto arvioidaan tutkinnon osa kerrallaan niin, että tutkinnon suorittajan ammattitaitoa verrataan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin. Kolmikantainen arvioijaryhmä tekee tutkinnon osan kirjallisen arviointiesityksen tutkintotoimikunnalle sen jälkeen, kun tutkintosuoritukset on tehty kattavasti, luotettavasti ja tutkinnon perusteiden mukaisesti. Kolmikantaisen arvioijaryhmän jäsenet edustavat työnantajia, työntekijöitä ja opettajia.

3.1 Erä- ja luonto-opastaminen

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa toimia asiakasryhmän vastuullisena oppaana erä- ja luonto-olosuhteissa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Erätaitojen hallinta	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • liikkuu sujuvasti luonnossa ryhmää opastaen kesä- ja talviolosuhteissa • toteuttaa opaspalvelut ja ohjaa asiakkaita laadukkaasti ja turvallisesti tilanteeseen soveltuvia erätaitojaan hyödyntäen • tekee tulet vaikeissakin olosuhteissa kaikkina vuodenaikoina • suunnistaa luonnossa ryhmää opastaen eri vuorokauden (valoisa ja pimeä) ja vuodenaikoina (kesä ja talvi) käyttäen alalle tyypillisiä karttoja, kompassia ja paikantamisvälineitä • organisoii ja ohjaa yöpymisen maasto-olosuhteissa ryhmän kanssa eri vuodenaikoina • valmistaa ruokaa asiakkaille avotulella ja muita tyypillisiä valmistusmenetelmiä käyttäen eri vuodenaikoina • käyttää luonnontuotteita osana palvelua • opastaa tavallisten vapa- ja kotitarvekalastusvälineiden käytössä • käsittelee luonnontuotteen sujuvasti ja hygieenisesti niin, että siitä voidaan valmistaa asiakkaille ruokaa maasto-olosuhteissa.
Välineiden ja varusteiden käyttö	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • käyttää sujuvasti tavallisimpia toimintaympäristössään käytettäviä erä- ja luonto-opastukseen liittyviä välineitä ja varusteita • valitsee itselleen ja asiakasryhmälle sopivat vaatetukset ja varusteet erilaisille (mm. liikuntamuoto, vuodenaika, retken kesto) maastoretkille • huoltaa ja korjaa toimintansa kannalta oleellisia välineitä myös maasto-olosuhteissa • toimii välineiden pitkäikäisyyttä edistäen • ottaa huomioon käytöstä aiheutuvat tarpeet välineiden huollolle.

<p>Turvallisuudesta huolehtiminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatii osana toimintaansa turvallisuussuunnitelman yksittäiseen toimintoon, tapahtumaan tai suorituspaikkaan ottaen huomioon sään, luonnonolot ja mahdolliset ymmärtämisiongelmat palvelun riskitekijöinä • ennakoii riskejä, tunnistaa vaaratilanteet sekä tekee tarvittaessa muutoksia palvelun toteutuksessa • tunnistaa oman osaamisensa rajat ja tietää, milloin on keskeytettävä toiminta tai hankittava ulkopuolista apua • varustaa asiakkaat asianmukaisesti tai tarkistaa asiakkaiden oikean varustuksen sekä ohjeistaa asiakkaat palvelun turvallisuusasioissa • neuvoo ja valvoo toimintaansa liittyvien tyyppillisten turvavälineiden käyttöä sekä varmistaa tulleen toimintaohjeissaan ymmärretyksi • arvioi asiakkaiden toimintakykyä ja hyvinvointia sekä sovittaa toimintansa asiakkaiden toimintakyvyn mukaiseksi • yleisten ensiaputaitojen (EA2 tai vastaavat taidot) lisäksi antaa ensiapua toimintaansa liittyvissä tyyppillisissä onnettomuustilanteissa • toimii tilanteen edellyttämällä tavalla esimerkiksi olosuhteiden muuttuessa tai onnettomuuden sattuessa sekä vastaa pelastautumisesta ja alkusammutuksesta.
<p>Asiakasryhmän oppaana ja johtajana toimiminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • vastaa jämäkästi asiakasryhmän toiminnasta • välittää tapahtuman ohjeet ja asiatiedot selkeästi • opastaa ymmärrettävästi toisella kotimaisella ja ainakin yhdellä vieraalla kielellä siten, että palvelun ohjeet, turvallisuusasiat sekä keskeiset asiatiedot välittyvät asiakkaalle • opastaa ja johtaa asiakasryhmää luontevasti, turvallisesti ja sopimuksen mukaisesti • huolehtii vastuullisena oppaana itsensä ja asiakkaiden fyysisen ja psyykkisen toimintakyvyn ylläpitämisestä maasto-olosuhteissa • tekee päätökset harkitusti ja nopeasti • toimii luontevasti ja luovasti yllättävien tilanteiden edessä • jakaa mahdollisille avustajille tehtäviä palvelun toteutuksessa • noudattaa sovittua aikataulua ja korjaa toimintaa mahdollisissa poikkeustilanteissa.

Tutkinnon suorittaja osaa soveltaa luonnontuntemustaan ja ympäristötietouttaan opaspalvelun suunnittelussa ja toteutuksessa.

Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Luonto-osaamisen soveltaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • kertoo toimintaympäristön luonnon tyyppisestä lajistosta (ks. liite), vuodenaikojen vaihtelun vaikutuksista sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeistä • havainnoi ja esittelee asiakkaille oman toiminta-alueensa luontoa osoittaen tuntevansa lajistoa, tyyppisimmät ekosysteemit ja alueen luonnon erityispiirteet • kertoo mielenkiintoisesti lajien esiintymisestä, elinympäristöistä tai kasvupaikoista, ekologiasta ja elintavoista sekä hyötykäytöstä • kertoo jokamiehenoikeuksista ja paikallisesta kulttuurista sekä pääpiirteittäin keskeisistä luonnon eri käyttömuodoista (mm. metsätalous, metsästys ja riistanhoito, kalastus, retkeily, luontomatkailu, luonnontuotteiden keruu) • keskustelee asiakkaiden kanssa sujuvasti ja asiantuntevasti luonnon- ja ympäristönsuojelusta, suojelualueista, luonnon monimuotoisuudesta, ilmastonmuutoksesta sekä ajankohtaisista luonnon- ja ympäristönsuojelun aiheista.

<p>Palvelun tuotteistaminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee erilaisia elämyksellisiä ja eri vuodenaikoina toteutettavia, omaan luonto-osaamiseen ja toiminta-alueen luontoon, perinteisiin tai kulttuuriin tukeutuvia opastuspalveluita tarvittaessa yhteistyössä yrittäjän tai toiminta-alueen yrittäjien kanssa • ottaa palvelujen suunnittelussa huomioon alan ja alueen matkailurakenteet • ottaa palvelujen suunnittelussa huomioon palvelutarjonnan ja kysynnän • ottaa palvelujen suunnittelussa huomioon asiakasryhmät • ottaa palvelujen suunnittelussa huomioon luonnon hyvinvointivaikutukset • yhdistää palveluun tuotepakettina muita tarvittavia oheispalveluita (mm. kuljetukset, majoitus, ruoka- ja jätehuolto) osoittaen ottavansa huomioon yhteistyömahdollisuudet toiminta-alueen muiden palvelujentarjoajien kanssa • tuotteistaa ja hinnoittelee palvelun kustannus- ja markkinatietoisesti • hyödyntää tarvittaessa asiantuntijapalveluita tuotesuunnittelun tukena • laatii tapahtumalle toteuttamiskelpoisen aikataulun • määrittää tapahtuman toteuttamiseksi tarvittavat resurssit • suunnittelee omat ja mahdollisen työryhmän tehtävät • laatii palvelussa vaadittavat asiapaperit • perustelee selkeästi esimerkiksi asiakkaalle tai työryhmälleen tuotteen hintaan vaikuttavat tekijät • hoitaa tarvittaessa yhteistyössä yrittäjän kanssa keskeiset alan palveluihin liittyvät lupa-, ilmoitusvelvollisuus- ja vakuutusasiat • suunnittelee palvelun toteutukseen vaihtoehtoja ottaen huomioon esimerkiksi luonnon ja sääolojen tuomat rajoitukset toiminnalle.
---------------------------------	--

Asiakaspalvelu	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa opastuksen eri vaiheet sujuvasti, mielenkiintoa herättävästi ja asiakkaiden toiveiden mukaisesti • opastaa ja ohjeistaa asiakkaita ryhmänä ja yksittäisinä asiakkaina erätaitojaan, luonnontuntemustaan ja ympäristötietouttaan hyödyntäen • valitsee asiakasryhmän tarpeisiin soveltuvat maastot ja tarvittaessa muuttaa reittiä vuorovaikutuksessa asiakkaiden kanssa • johtaa tapahtuman turvallisesti ja sopimuksen mukaisesti • välittää tapahtuman asiatiedot selkeästi varmistaen tullessa ymmärretyksi • käyttää opastaessaan sujuvasti luonto- ja ympäristöalan käsitteitä • pitää huolta asiakkaiden viihtyvyydestä esimerkiksi kertomalla luontoon ja alueeseen liittyviä tarinoita • järjestää ja tarjoilee asiakkaille sovitunmukaiset retkieväät • järjestää tarvittavat ja palveluun kuuluvat kuljetus-, huolto- ja oheispalvelut • ottaa toiminnassa huomioon paikallisten ja asiakkaiden kulttuurin ja perinteet • palvelee asiakasta vuorovaikutteisesti ja ammattitaitoisesti ottaen huomioon maasto-olosuhteet sekä sanallisen ja sanattoman viestinnän merkityksen.
Tutkinnon suorittaja osaa toimia kestävästä kehitystä edistävällä ja kehittämisorientoituneella tavalla.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Säännösten noudattaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii alan palveluihin liittyvän, ajantasaisen lainsäädännön ja viranomaisohjeiden mukaisesti, esimerkiksi kuluttajapalveluiden turvallisuutta koskeva lainsäädäntö • noudattaa työlainsäädäntöä ja työehtosopimuksia • ottaa palveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon muun muassa toimintaan liittyvät säännökset, vastuut, pätevyysvaatimukset ja lupakäytännöt.

Kestävän kehityksen mukainen toiminta	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • noudattaa toiminnassaan kestävän kehityksen eri ulottuvuuksia: ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys • minimoi luontoympäristölle aiheutuvaa rasitusta ottaen palvelujen suunnittelussa, mitoituksessa ja toteutuksessa huomioon luonnon mahdollisuudet ja rajoitukset • kunnioittaa maanomistajien ja paikallisten asukkaiden oikeuksia • toimii alueella ottaen huomioon toimintaympäristön luonnon, kulttuurin ja muun elinkeinotoiminnan • järjestää toimintansa jätehuollon jätelainsäädännön mukaisesti • opastaa esimerkiksi asiakkaita ympäristömyönteiseen toimintaan.
Toiminnan kehittäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii kustannusvastuullisesti ottaen työssään huomioon palvelun kokonaiskustannukset • kehittää omaa toimintaansa tehden laskelmia vaihtoehtoisista toimintatavoista kustannustehokkuuden parantamiseksi • arvioi palvelujen toteutuksen suhdetta kilpailijoiden vastaaviin tuotteisiin • perustelee työryhmälleen toimintaratkaisujaan käytännönläheisesti • noudattaa huolto-ohjeita siten, että varusteet säilyvät turvallisina ja toimintakuntoisina mahdollisimman pitkään • ottaa huomioon oman toiminnan ja käyttäytymisen merkityksen yrityksen imagolle • hankkii tietoa omaan toimintaansa liittyvistä asioista aktiivisesti • seuraa luontoalan palvelutoimintaan liittyvää kehitystä aktiivisesti • hankkii ja vastaanottaa palautetta sekä kehittää toimintaansa sen pohjalta.
Yhteistyösuhteiden rakentaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii yhteistyössä matkailun verkostojen, myyntikanavien ja sidosryhmien kanssa • rakentaa yhteistyötä muiden palveluntarjoajien ja toimijoiden kanssa tarvittaessa yhdessä palveluista vastaavan yrittäjän kanssa • käyttää vuorovaikutustilanteissa monipuolisesti erilaisia viestintäkeinoja • tekee sopimukset (tarvittaessa yhdessä palveluista vastaavan yrittäjän kanssa) ottaen huomioon niistä syntyvät vastuut ja velvoitteet.

Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa käytännön työtehtävissä, joita ovat muun muassa:

- opastuspalvelun suunnittelu (kaksi erilaista opaspalvelua, joista toinen kesäolosuhteissa ja toinen talviolosuhteissa)
- palvelun asiakirjahallinta
- opastuspalvelun käytännön toteuttaminen kesä- ja talviolosuhteissa
- useita tunteja kestävä asiakaspalvelu maasto-olosuhteissa
- ryhmän kanssa yöpyminen maasto-olosuhteissa
- ryhmän ja riskien hallinta sekä
- varusteiden kokoaminen, kuljetus ja huoltaminen.

Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa sekä antavat toiminnasta kirjallisen arvion. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että kaikki ammattitaitovaatimukset tulevat osoitetuksi. Siltä osin kuin vaadittavaa ammattitaitoa ei voida tutkintotilaisuuksissa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien tai muiden luotettavien menetelmien avulla. Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuorituksiaan prosessin aikana tuottamallaan dokumenteilla, joita voivat olla esimerkiksi työpäiväkirja, turvallisuussuunnitelma tai toimintaympäristön karttasuunnitelma. Arvioituina ne muodostavat osan arviointiaineistosta.

3.2 Luonnossa liikkumisen opastaminen

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa opastaa vähintään kahdessa luonnossa liikkumisen muodossa (luontoliikuntalaji) sekä niiden välineiden ja varusteiden käytössä turvallisuusvaatimusten mukaisesti.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Luontoliikuntalajin hallinta	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • liikkuu sujuvasti opastamiensa lajien perustekniikoita hyödyntäen toiminta-alueensa luonto-olosuhteissa ja ryhmää opastaen • hallitsee opastukseen valitut luontoliikuntalajit niin hyvin, että pystyy tietojaan ja taitojaan soveltamalla tarjoamaan asiakkaille mielenkiintoisen, laadukkaan ja turvallisen opaspalvelun • ottaa toiminnassaan huomioon lajeihin liittyvät taito- ja pätevyysvaatimukset asiakasryhmäkohtaisesti • toimii käyttäen hyväksi liikuntamuotojen organisaatioita ja verkostoja.
Välineiden ja varusteiden käyttö	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • käyttää sujuvasti toimintaan liittyviä välineitä ja varusteita toiminta-alueensa luonto-olosuhteissa • valitsee ja varaa itselleen ja asiakkaille sopivat varusteet ja toiminta-alueet • huoltaa ja korjaa lajeihin liittyviä välineitä ja varusteita myös maasto-olosuhteissa • toimii välineiden pitkäikäisyyttä edistäen • ottaa huomioon käytöstä aiheutuvat tarpeet välineiden huollolle.

<p>Turvallisuudesta huolehtiminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatii osana toimintaansa turvallisuussuunnitelman yksittäiseen toimintoon, tapahtumaan tai suorituspaikkaan ottaen huomioon sään, luonnonolot ja mahdolliset ymmärtämisongelmat palvelun riskitekijöinä • tarkistaa asiakkaiden varustuksen sekä ohjeistaa asiakkaat toiminnan turvallisuusasioissa • yleisten ensiaputaitojen (EA2 tai vastaavat taidot) lisäksi antaa ensiapua toimintaan liittyvissä tyypillisissä onnettomuustilanteissa • toimii tilanteen edellyttämällä tavalla esimerkiksi olosuhteiden muuttuessa tai onnettomuuden sattuessa sekä vastaa pelastautumisesta ja alkusammutuksesta • toimii turvallisen toiminnan takaamiseksi lajin erityisvaatimukset huomioiden • ennakoii riskejä, tunnistaa vaaratilanteet sekä tekee tarvittaessa muutoksia palvelun toteutuksessa • tunnistaa oman osaamisensa rajat ja tietää, milloin on keskeytettävä toiminta tai hankittava ulkopuolista apua • huolehtii toiminnassa tarvittavan fyysisen ja psyykkisen toimintakyvyn ylläpitämisestä • neuvoo ja valvoo opastamiensa lajien turvavälineiden käyttöä sekä varmistaa tullessa toimintaohjeissaan ymmärretyksi.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa soveltaa luonnossa liikkumisen taitojaan luontoliikuntapalvelun suunnittelussa ja toteutuksessa.</p>	
<p>Arvioinnin kohteet</p>	<p>Arvioinnin kriteerit</p>
<p>Luontoliikuntapalvelujen suunnittelu</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee toteutettavia kahteen eri luontoliikuntalajiin tukeutuvia palveluja maasto-olosuhteisiin huomioiden asiakasryhmän mahdollisesti asettamat rajoitukset • ottaa suunnittelussa huomioon lajin erityispiirteet ja -vaatimukset sekä esimerkiksi sään ja vuodenajan vaikutukset • tekee luontoliikuntapalvelua edeltävät toimenpiteet, kuten varmistaa suorituspaikkojen soveltuvuuden toimintaan, sekä valitsee tarvittavat välineet • perustelee selkeästi esimerkiksi asiakkaalle tai työryhmälleen tuotteen hintaan vaikuttavat tekijät.

<p>Luonnossa liikkumisen opastaminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii ryhmän oppaana ammattitaitoisesti, jämykästi ja määrätietoisesti koko toiminnan ajan • johtaa ja opastaa kahteen eri luontoliikuntalajiin perustuvat toiminnalliset kokonaisuudet maasto-olosuhteissa ottaen huomioon ryhmän ja yksittäisten asiakkaiden tason • opastaa ryhmää luontevasti ja ammattitaitoisesti koko toiminnan ajan • kertoo asiantuntevasti lajista, sen suorittamisesta ja välineiden käytöstä sekä harrastusmahdollisuuksista • opastaa asiakkaita luontoliikuntalajeissa hyödyntäen työssään lajien historiaa, nykypäivää ja kehitystä sekä liikuntafysiologisia perusteita ja terveysvaikutuksia • opastaa asiakkaita yksilöllisesti lajeissa ja niiden tekniikoiden harjoittelussa sekä välineiden käytössä • kertoo sujuvasti paikallisesta ja alueellisesta luonnosta, kulttuurista ja perinteistä • opastaa luontoliikuntalajeissa erityistoimenpiteitä vaativia asiakasryhmiä (esimerkiksi lapset, liikuntarajoitteiset, näkövammaiset).
<p>Asiakaspalvelu</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • palvelee asiakasta vuorovaikutteisesti ja ammattitaitoisesti • korostaa lajien erityispiirteitä asiakasryhmäkohtaisesti • huolehtii asiakkaiden hyvinvoinnista ja asianmukaisesta varustautumisesta sekä tunnistaa asiakkaan mahdollisuudet osallistua luontoliikuntapalveluun • vastaa siitä, että asiakkaille palvelun suhteen annetut lupaukset täyttyvät • noudattaa sovittua aikataulua ja muuttaa poikkeustilanteissa toimintaa ottaen huomioon asiakkaat ja turvallisuustekijät • toimii luontevasti ja luovasti yllättävien tilanteiden edessä.

Tutkinnon suorittaja osaa toimia kestävästä kehitystä edistävällä ja kehittämisorientoituneella tavalla.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Säännösten ja hyvien tapojen noudattaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii tarjoamiinsa palveluihin liittyvän ajantasaisen lainsäädännön ja viranomaisohjeiden mukaisesti • noudattaa työläinsäädäntöä ja työehtosopimuksia • ottaa palveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon toimintaan liittyvät säännökset, vastuut, pätevyysvaatimukset ja lupakäytännöt • toimii luontoliikuntalajin hyvien tapojen mukaisesti.
Kestävän kehityksen mukainen toiminta	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • noudattaa toiminnassaan kestävästä kehityksestä eri ulottuvuuksia: ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys • minimoi ympäristölle aiheutuvaa rasitusta ottaen palvelujen suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon alueen luonnon mahdollisuudet, rajoitukset ja muun muassa kulumisherkkyys • toimii alueella ottaen huomioon toimintaympäristön kulttuurin, perinteen, maanomistajat ja muun elinkeinotoiminnan • järjestää toimintapaikan jätehuollon jätelainsäädännön mukaisesti • opastaa esimerkillään asiakkaita ympäristömyönteiseen toimintaan.
Toiminnan kehittäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii kustannusvastuullisesti ottaen työssään huomioon palvelun kokonaiskustannukset • kehittää omaa toimintaansa tehden laskelmia vaihtoehtoisista toimintatavoista kustannustehokkuuden parantamiseksi • arvioi palvelujen toteutuksen suhdetta kilpailijoiden vastaaviin tuotteisiin • noudattaa huolto-ohjeita siten, että varusteet säilyvät turvallisina ja toimintakuntoisina mahdollisimman pitkään • edistää omalla toiminnallaan ja käyttäytymisellään toiminnan jatkuvuutta • seuraa omaan alaansa liittyvää kehitystä aktiivisesti • hankkii ja vastaanottaa palautetta ja kehittää toimintaansa sen pohjalta.
Yhteistyösuhteiden rakentaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii yhteistyössä toimintaan liittyvien verkostojen, myyntikanavien ja sidosryhmien kanssa • rakentaa yhteistyötä muiden palveluntarjoajien ja toimijoiden kanssa tarvittaessa yhdessä palvelusta vastaavan toimijan kanssa • käyttää vuorovaikutustilanteissa monipuolisesti erilaisia viestintäkeinoja.

Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa kahdessa eri luontoliikuntalajissa käytännön työtehtävissä, joita ovat muun muassa:

- maasto-olosuhteissa järjestettävän opastetun luontoliikuntalajiin perustuvan palvelun suunnittelu
- yhteydenpito asiakkaisiin ja yhteistyökumppaneihin
- palvelun asiakirjahallinta
- luontoliikuntalajiin perustuvan opastuspalvelun käytännön toteuttaminen maasto-olosuhteissa
- asiakaspalvelu sekä ryhmän ja riskien hallinta maasto-olosuhteissa sekä
- varusteiden kokoaminen, kuljetus ja huoltaminen.

Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa sekä antavat toiminnasta kirjallisen arvion. Siltä osin kuin vaadittavaa ammattitaitoa ei voida tutkintotilaisuuksissa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, maastotehtävien tai muiden luotettavien menetelmien avulla. Tutkinnon suorittaja täydentää tutkintosuorituksiaan prosessin aikana tuotetuilla dokumenteilla, joita ovat muun muassa aikataulut, reittisuunnitelmat, varusteluettelot ja turvallisuussuunnitelmat. Arvioituina ne muodostavat osan arviointiaineistosta.

Tutkinnon suorittaja voi toimia työtehtävissä, jotka perustuvat hänen osaamiensa luontoliikuntalajien opastamiseen ja retkien järjestämiseen. Luontoliikuntalajeja voivat olla muun muassa melonta, hiihto, maastopyöräily ja erävaeltaminen tai joku muu sellainen laji, joka voidaan katsoa riittävän laajaksi ja erä- ja luonto-oppaan työtehtävien kannalta perustelluksi.

3.3 Eläinohjelmalveluiden järjestäminen

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella, valmistella ja toteuttaa erilaisia eläinten kanssa luonnossa tapahtuvia ohjelma- ja virkistyspalveluita.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Toiminnan suunnittelu ja valmistelu	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> osallistuu toiminnan tuotekehitykseen käytännön asiantuntijana valmistelee itsenäisesti eläinten kanssa luonnossa tapahtuvia ohjelma- ja virkistyspalveluita huomioiden erilaisten asiakasryhmien tarpeet ottaa suunnittelussa ja valmistelussa huomioon eläinten hyvinvoinnin ja siitä tulevat rajoitteet tekee suunnitelmat yrityksen laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti laatii palvelulle toteuttamiskelpoisen aikataulun laatii varusteluettelon omia ja asiakastarpeita varten toiminnan luonteen huomioiden määrittää palvelulle tarvittavat resurssit suunnittelee omat ja mahdollisen työryhmän tehtävät perustelee selkeästi asiakkaalle tai työryhmälleen tuotteen hintaan vaikuttavat tekijät.
Opastaminen ja asiakaspalvelu	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> toimii asiakaslähtöisesti ja palvelee asiakasta vuorovaikutteisesti ja ammattitaitoisesti vastaa ohjelman sujuvasta toteutuksesta ja aikatauluista toimii erilaisten asiakasryhmien tarpeet huomioiden antaa alkuinformaation ja huolehtii asiakkaiden asianmukaisesta varustautumisesta sekä arvioi asiakkaan mahdollisuudet osallistua ohjelmiin ohjaa asiakkaita käsittelemään eläimiä oikein neuvoo asiakkaita välineiden käytössä kertoo asiantuntevasti eläimistä ja niiden tavoista toimii yrityksen laatu- ja imago tavoitteiden sekä asiakaslupauksen mukaisesti.
Turvallisuudesta huolehtiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> yleisten ensiaputaitojen (EA2 tai vastaavat taidot) lisäksi antaa ensiapua toimintaansa liittyvissä tyypillisissä tilanteissa laatii osana toimintaansa turvallisuussuunnitelman yksittäiseen toimintoon, tapahtumaan tai suorituspaikkaan ottaen huomioon sään, luonnonolot ja mahdolliset ymmärtämisiongelmat palvelun riskitekijöinä tarkistaa asiakkaiden oikean varustuksen sekä ohjeistaa asiakkaat palvelun turvallisuusasioissa ennakoi ja välttää riskejä eläinten kanssa työskennellessään.

Tutkinnon suorittaja osaa käsitellä eläimiä ja huolehtia niiden päivittäisestä hyvinvoinnista.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Eläinten käsittely ja hyvinvoinnista huolehtiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • käsittelee ja toimii luontevasti valitsemiensa eläinten kanssa • seuraa aktiivisesti eläinten hyvinvointia ja rasitusta sekä kohtelee eläimiä eettisesti hyvin • tunnistaa syyt eläimen tavanomaisesta poikkeavaan käyttäytymiseen. • hoitaa ja ruokkii eläimiä ottaen huomioon käytössä olevien eläinten ravinnontarpeen ja ruokintatavat • soveltaa lajikohtaisesti valmennus- ja koulutusmenetelmiä eläimiä opettaessa.
Tutkinnon suorittaja osaa käyttää ja huoltaa tarvittavia välineitä sekä hoitaa ja ylläpitää toimintaympäristöä.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Välineiden käyttö ja huolto	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • käyttää ammattimaisesti ohjelmissa käytettäviä apuvälineitä ja turvalaitteita • seuraa välineiden ja turvalaitteiden kuntoa ja korjaa havaitsemansa puutteet • korjaa ja huoltaa palvelussa käytettäviä välineitä • pitää välineet ja välinesuojat järjestyksessä.
Toimintaympäristöstä huolehtiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • seuraa aitausten, eläinsuojien ja reittien kuntoa ja siisteyttä sekä korjaa havaitsemansa puutteet tai ryhtyy toimenpiteisiin puutteiden korjaamiseksi • huolehtii toimintaympäristön järjestyksestä ja viihtyisyydestä ja että se vastaa markkinointiviestinnässä annettua mielikuvaa.
Tutkinnon suorittaja osaa toimia kestävää kehitystä edistävällä ja kehittämisorientoituneella tavalla.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Säännösten noudattaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii eläinten suojelua ja hyvinvointia koskevan ajantasaisen lainsäädännön ja viranomaisohjeiden mukaisesti • toimii eläinten kuljetuksessa sitä koskevien määräysten mukaisesti • noudattaa työlainsäädäntöä ja työehtosopimuksia • ottaa palvelun suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon toimintaan liittyvät vastuut, pätevyysvaatimukset ja lupakäytännöt.

Ympäristövastuullinen toiminta	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • minimoi ympäristölle aiheutuvaa rasitusta ottaen palvelujen suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon alueen luonnon mahdollisuudet, rajoitukset ja muun muassa kulumisherkkyyden • opastaa esimerkiksi asiakkaita ympäristömyönteiseen toimintaan ja mahdollistaa sen omassa toiminnassaan • järjestää toimintansa jätehuollon jätelainsäädännön mukaisesti.
Toiminnan kehittäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii kustannusvastuullisesti ottaen työssään huomioon palvelun kokonaiskustannukset • perustelee työryhmälleen toimintaratkaisujaan käytännönläheisesti • hankkii ja vastaanottaa palautetta sekä kehittää toimintaansa sen pohjalta.

Ammattitaidon osoittaminen

Tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa käytännön työtehtävissä, joita ovat muun muassa:

- eläinohjelmalveluiden suunnittelu, valmistelu ja toteuttaminen
- asiakaspalvelu sekä ryhmän ja riskien hallinta maasto-olosuhteissa
- eläinten käsittely ja hyvinvoinnista huolehtiminen
- toimintaympäristön ylläpito ja hoito
- varusteiden kokoaminen, kuljetus ja huoltaminen sekä
- oman toiminnan kehittäminen.

Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa sekä antavat toiminnasta kirjallisen arvion. Siltä osin kuin vaadittavaa ammattitaitoa ei voida tutkintotilaisuuksissa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, maastotehtävien tai muiden luotettavien menetelmien avulla. Tutkinnon suorittaja täydentää tutkintosuorituksiaan prosessin aikana tuotetuilla dokumenteilla, joita ovat muun muassa aikataulut, reittisuunnitelmat, varusteluettelot ja turvallisuussuunnitelmat. Arvioituina ne muodostavat osan arviointiaineistosta.

Tutkinnon osan suorittaja voi työllistyä esimerkiksi poro- ja huskysafareiden, maastoratsastusretkien tai hevosvaellusten vetäjänä.

3.4 Motorisoitujen luonto-ohjelmalveluiden järjestäminen

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella, valmistella ja toteuttaa aktiviteetteja, joissa käytetään erilaisia motorisoituja liikkumisvälineitä.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Opaspalvelun suunnittelu ja valmistelu	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> osallistuu toiminnan tuotekehitykseen käytännön asiantuntijana suunnittelee ja valmistelee motorisoituja välineitä hyödyntävien aktiviteettien käytännön toteutusta ottaa suunnittelussa huomioon kestävän kehityksen arvot, ympäristövastuullisen toiminnan ja erilaiset luontoarvot tekee suunnitelmat yrityksen arvo-, laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti laatii osana toimintaansa turvallisuussuunnitelman yksittäiseen toimintoon, tapahtumaan tai suorituspaikkaan ottaen huomioon sään, luonnonolot ja mahdolliset ymmärtämisiongelmat palvelun riskitekijöinä laatii palvelulle toteuttamiskelpoisen aikataulun laatii varusteluettelon määrittää tarvittavat resurssit suunnittelee omat ja mahdollisen työryhmän tehtävät perustelee selkeästi asiakkaalle tai työryhmälleen tuotteen hintaan vaikuttavat tekijät.
Välineiden käyttö ja päivittäinen huolto	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> käyttää sujuvasti ohjelmissa tarvittavia motorisoituja välineitä ja tarvittavia turvalaitteita tarkkailee välineiden ja laitteiden käyttökuntoa ja puutteita havaittuaan ryhtyy toimiin niiden korjaamiseksi tekee lähtö- yms. tarkastukset asiantuntevasti ja ryhtyy toimenpiteisiin havaitsemiensa puutteiden korjaamiseksi tekee päivittäisen perushuollon ja pienimuotoiset kunnostus- ja korjaustoimenpiteet tunnistaa ja ratkaisee välineisiin liittyviä yllättäviä ongelmia.
Toimintaympäristöstä huolehtiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> seuraa toimintaympäristön, välineiden ja reittien kuntoa sekä siisteyttä ja ryhtyy toimenpiteisiin puutteiden korjaamiseksi huolehtii, että toimintaympäristö vastaa siitä markkinointiviestinnässä annettua kuvaa.

<p>Opastaminen ja asiakaspalvelu</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii asiakaslähtöisesti ja palvelee asiakasta vuorovaikutteisesti ja ammattitaitoisesti erilaisia viestintäkeinoja käyttäen • toimii huomioiden erilaisten asiakasryhmien tarpeet • vastaa ohjelman sujuvasta toteutuksesta ja aikatauluista • toimii yrityksen antamien asiakaslupausten, turvallisuusohjeiden ja asiakastytyväisyyystavoitteiden mukaisesti • huolehtii asiakkaiden asianmukaisesta varustautumisesta sekä arvioi asiakkaan mahdollisuudet osallistua ohjelmiin • antaa alkuinformaation, kertoo asiantuntevasti välineiden turvallisesta käytöstä ja kestäväällä tavalla toimimisesta • varmistaa, että asiakkaat ovat ymmärtäneet ohjeistuksen • ennakoii ja välttää riskejä motorisoitujen välineiden kanssa työskennellessään • toimii luontevasti ja luovasti yllättävien tilanteiden edessä.
<p>Turvallisuudesta huolehtiminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatii osana toimintaansa turvallisuussuunnitelman yksittäiseen toimintoon, tapahtumaan tai suorituspaikkaan ottaen huomioon sään, luonnonolot ja mahdolliset ymmärtämisongelmat palvelun riskitekijöinä • tunnistaa riskiasiakkaan ja vaaratilanteet ja ryhtyy toimenpiteisiin • neuvoo ja valvoo palvelun tyyppisten turvavälineiden käyttöä sekä varmistaa tullessaan toimintaohjeissaan ymmärretyksi • opastaa, perustelee ja valvoo turvavälineiden käytössä • yleisten ensiaputaitojen (EA2 tai vastaavat taidot) lisäksi antaa ensiapua toimintaansa liittyvissä tyyppillisissä tilanteissa.

Tutkinnon suorittaja osaa toimia kestävästä kehitystä edistävällä ja kehittämisorientoituneella tavalla.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Säännösten noudattaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii noudattaen maastossa motorisoiduilla välineillä tapahtuvaa toimintaa ohjaavia ajantasaisia lakeja, asetuksia ja ohjeita • seuraa oma-aloitteisesti määräyksien muutoksia • toimii välineiden kuljetuksissa niitä koskevien määräysten mukaisesti • ottaa palveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon toimintaan liittyvät säännökset, vastuut, pätevyysvaatimukset ja lupakäytännöt.
Toiminnan kehittäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii kustannusvastuullisesti ottaen työssään huomioon palvelun kokonaiskustannukset • kehittää omaa toimintaansa tehden laskelmia vaihtoehtoisista toimintatavoista kustannustehokkuuden parantamiseksi • arvioi palvelujen toteutuksen suhdetta kilpailijoiden vastaaviin tuotteisiin • perustelee työryhmälleen toimintaratkaisujaan käytännönläheisesti • noudattaa huolto-ohjeita siten, että varusteet säilyvät turvallisina ja toimintakuntoisina mahdollisimman pitkään • ottaa huomioon oman toiminnan ja käyttäytymisen merkityksen yrityksen imagolle • seuraa toimintaan liittyvää kehitystä aktiivisesti • hankkii ja vastaanottaa palautetta sekä kehittää toimintaansa sen pohjalta.
Kestävän kehityksen mukainen toiminta	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • noudattaa toiminnassaan kestävästä kehityksestä eri ulottuvuuksia: ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys • minimoi toiminnan luontoympäristölle aiheuttamaa rasitusta ottaen palvelujen suunnittelussa, mitoituksessa ja toteutuksessa huomioon luonnon mahdollisuudet ja rajoitukset • kunnioittaa maanomistajien ja paikallisten asukkaiden oikeuksia • toimii alueella ottaen huomioon toimintaympäristön luonnon, kulttuurin ja muun elinkeinotoiminnan • järjestää toimintansa jätehuollon jätelainsäädännön mukaisesti • opastaa esimerkiksi asiakkaita ympäristömyönteiseen toimintaan.

Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa käytännön työtehtävissä, joita ovat muun muassa:

- motorisoidun opastuspalvelun suunnittelu, valmistelu ja toteuttaminen
- asiakaspalvelu sekä ryhmän ja riskien hallinta maasto-olosuhteissa
- varusteiden kokoaminen, kuljetus ja huoltaminen sekä
- oman toiminnan kehittäminen.

Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa sekä antavat toiminnasta kirjallisen arvion. Siltä osin kuin vaadittavaa ammattitaitoa ei voida tutkintotilaisuuksissa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, maastotehtävien tai muiden luotettavien menetelmien avulla. Tutkinnon suorittaja täydentää tutkintosuorituksiaan prosessin aikana tuotetuilla dokumenteilla, joita ovat muun muassa aikataulut, reittisuunnitelmat, varusteluettelot ja turvallisuussuunnitelmat. Arvioituina ne muodostavat osan arviointiaineistosta.

Tutkinnon osan suorittaja voi työllistyä esimerkiksi moottorikelkka- ja mönkijäsafareiden, veneretkien, jne. vetäjänä.

3.5 Erä- ja luonto-opasyrittäjänä toimiminen

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa toimia erä- ja luonto-osaamistaan hyödyntävänä yrittäjänä.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Omien yrittäjävalmiuksien arviointi	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tarkastelee ja kuvaa realistisesti ja kriittisesti omat ominaisuutensa ja elämäntilanteensa yrittäjänä toimimisen kannalta • arvioi yrittäjänä toimimiseen liittyvät henkilökohtaiset hyödyt ja riskit • arvioi asiantuntijoiden näkemyksiä hyödyntäen oman ammatillisen osaamisensa riittävyyttä ja soveltuvuutta yritystoiminnan perustaksi • päivittää osaamistaan toimialasta, kilpailutilanteesta ja sidosryhmistä oman arvionsa pohjalta • hyödyntää mahdollisuuksien mukaan kaikilta elämän aloilta saatavia yhteyksiä yrittäjänä toimimisessa • arvioi asiantuntijoiden näkemysten avulla oman verkoston hyödyntämismahdollisuudet ja riskit oman yritystoiminnan kannalta.
Liikeidean täsmentäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • kartoittaa mahdolliset asiakkaat ottaen huomioon heidän tarpeensa nyt ja lähitulevaisuudessa • kartoittaa asiakkaiden tarpeita tyydyttävät tuotteet ja palvelut nyt ja lähitulevaisuudessa • valitsee perustellusti kohderyhmät omaan osaamiseensa perustuville palvelutuotteille • asettaa yritykselle ja tuotteille osaamistaan vastaavan imago tavoitteen • tuotteistaa omat palvelutuotteensa • määrittelee yritystoimintansa tarvitsemat fyysiset, taloudelliset ja henkiset resurssit asettaen ne tärkeysjärjestykseen • määrittelee yrityksensä toiminta-ajatuksen • laatii täsmennetyn liikeidean omalle yritystoiminnalleen tekemiensä arvioiden ja valintojen mukaisesti.

Liiketoiminta-suunnitelman laatiminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • ottaa huomioon lainsäädännön asettamat vaatimukset omalle yritystoiminnalleen • vertailee mahdollisia eri yritysmuotoja riskeineen, vastuineen ja velvoitteineen • valitsee laatimansa liikeidean kannalta perustellusti sopivimman liiketoimintamallin • kuvaa valitsemansa asiakasryhmät ja markkinointikeinot ja -kanavat • täsmentää asettamiaan imagotavoitteita kestävästä kehitystä ja ympäristövastuullisuutta korostavilla tavoitteilla • laatii yritykselleen realistisen investointi- ja rahoitussuunnitelman • laatii liiketoiminnalleen realistisen tulos- ja rahoitusbudjetin • kuvaa laskelmiin perustuvat hinnoittelumenetelmät • kuvaa yrityksen laadunhallintamenetelmät • kuvaa yrityksen taloushallinnon järjestämisen • kuvaa yrityksen riskienhallintamenetelmät • laatii tekemiensä ratkaisujen perusteella kirjallisen liiketoimintasuunnitelman • laatii riskianalyysin liiketoimintasuunnitelmassa esitetyle toiminnalle • selvittää yrityksen perustamiseen vaadittavat toimenpiteet.
Tiedonhallinta	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • käyttää yleisiä toimisto-ohjelmia • käyttää tarvittavia alan erikoisohjelmia • kartoittaa ja valitsee alan yleisiä tiedonvälityskanavia.

Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa esittelemällä asiantuntijoiden näkemysten avulla suunnittelemansa yrityksen

- suunnitteluprosessin
- toiminta-ajatuksen, liikeidean ja liiketoimintasuunnitelman ja perustelee tehdyt ratkaisut
- tulos- ja rahoitusbudjetit
- yrityksen perustamistoimenpiteet.

Alan yrittäjyyden asiantuntijat arvioivat esitetyn aineiston avulla laadintaprosessin sekä suunnitelmien toteuttamiskelpoisuuden sekä antavat toiminnasta kirjallisen arvion. Siltä osin kuin vaadittavaa ammattitaitoa ei voida tutkintotilaisuuksissa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen tai muiden luotettavien menetelmien avulla. Arvioituina ne muodostavat osan arviointiaineistosta.

3.6 Luonnontuntemukseen perustuva opastaminen

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa opastaa yhdellä luonnontuntemuksen osa-alueella.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Luonnontuntemuksen osa-alueen hallinta	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee laadukkaan opastamisen kannalta riittävän määrän Suomen (tai muun tasoltaan vastaavan alueen) oloissa osa-alueen perustekijöitä (esimerkiksi lajit tai muut taksonomiset tasot, ilmiöt, kohteet, elinympäristöt, esiintyminen) • hallitsee maasto-olosuhteissa opastaessaan hyvin omalla toiminta-alueellaan opastamisen kannalta oleelliset osa-alueen tekijät (esimerkiksi perusekologia, suojele, syy-seuraussuhteet, myrkyllisyys, hyötykäyttö, kansanperinne) • soveltaa osaamistaan useissa erilaisissa osa-alueen kannalta oleellisissa Suomen (tai vastaavan alueen) luonto-olosuhteissa • käyttää opastaessaan luonnontuntemuksen perusteita vähintään pakollisessa tutkinnon osassa määritellyllä tavalla.
Osa-alueen yleisen tuntemuksen hyödyntäminen työssä	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää työssään osa-alueen tuntemuksen ja tutkimuksen historiaa ja nykypäivää • hyödyntää työssään osa-alueeseen liittyviä tapahtumia, harrastusmahdollisuuksia ja yhdistystoimintaa sekä kertoo niistä asiakkaille • käyttää keskeisiä osa-alueeseen liittyviä havaintovälineitä ja -menetelmiä • hyödyntää työssään osa-alueen kehitystä, alan kirjallisuutta ja muita lähteitä.

<p>Turvallisuudesta huolehtiminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatii osana toimintaansa turvallisuussuunnitelman yksittäiseen toimintoon, tapahtumaan tai suorituspaikkaan ottaen huomioon sään, luonnonolot ja mahdolliset ymmärtämisongelmat palvelun riskitekijöinä • yleisten ensiaputaitojen (EA2 tai vastaavat taidot) lisäksi antaa ensiapua toimintaan liittyvissä tyypillisissä onnettomuustilanteissa • toimii tilanteen edellyttämällä tavalla esimerkiksi olosuhteiden muuttuessa tai onnettomuuden sattuessa sekä vastaa pelastautumisesta ja alkusammutuksesta • toimii turvallisen toiminnan takaamiseksi toiminnan erityispiirteet huomioiden • vastaa itsenäisesti palvelun turvallisesta toteuttamisesta riskejä ennakoiden ja välttämällä • tekee tarvittaessa palvelun toteutuksessa muutoksia, keskeyttää toiminnan ja hankkii ulkopuolista apua • huolehtii toiminnassa tarvittavan fyysisen ja psyykkisen toimintakyvyn ylläpitämisestä • tarkistaa asiakkaiden varustuksen sekä ohjeistaa asiakkaat toiminnan turvallisuusasioissa • neuvoa ja valvoo tarvittavien turvavälineiden käyttöä sekä varmistaa tulleen toimintaohjeissaan ymmärretyksi.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa soveltaa luonnontuntemustaan luonto-opastuskokonaisuuden suunnittelussa ja toteutuksessa.</p>	
<p>Arvioinnin kohteet</p>	<p>Arvioinnin kriteerit</p>
<p>Luonnontuntemukseen perustuvan opaspalvelun suunnittelu</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee toteutettavia luonnontuntemuksen osa-alueeseen perustuvia palveluja maasto-olosuhteisiin • ottaa suunnittelussa huomioon osa-alueen erityispiirteet ja -vaatimukset sekä esimerkiksi sään ja vuodenajan vaikutukset • ottaa asiakasryhmän huomioon valmistelussa • tekee opastuspalvelua edeltävät toimenpiteet kuten varmistaa toteuttamispaikan suorituspaikkojen soveltuvuuden toimintaan sekä valitsee tarvittavat välineet • perustelee selkeästi esimerkiksi asiakkaalle tai työryhmälleen tuotteen hintaan vaikuttavat tekijät.

Luonnontuntemukseen perustuva opastaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii ryhmän oppaana ammattitaitoisesti, jämäkästi ja määrätietoisesti koko toiminnan ajan • noudattaa tehtyjä suunnitelmia ja aikatauluja • opastaa erilaisia osa-alueeseen perustuvia kokonaisuuksia, kuten opastuksia, retkiä ja tapahtumia • opastaa ryhmää luontevasti ja ammattitaitoisesti koko toiminnan ajan • huomioi ryhmän ja yksittäisten asiakkaiden tason opastuksessaan • kertoo asiantuntevasti ja laajasti osa-alueesta • opastaa havaintovälineiden käytössä • kertoo paikallisesta ja alueellisesta luonnosta, kulttuurista ja perinteistä sujuvasti.
Asiakaspalvelu	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • palvelee asiakasta vuorovaikutteisesti ja ammattitaitoisesti • ottaa asiakaspalvelussa huomioon osa-alueen havainnointiin ja tunnistamiseen liittyvät erityispiirteet • mahdollistaa asiakkaiden aktiivisen osallistumisen toimintaan • huolehtii asiakkaiden hyvinvoinnista ja asianmukaisesta varustautumisesta sekä tunnistaa asiakkaan mahdollisuudet osallistua toimintaan • noudattaa sovittua aikataulua ja muuttaa poikkeustilanteissa toimintaa ottaen huomioon asiakkaat ja turvallisuustekijät • toimii luontevasti ja luovasti yllättävien tilanteiden edessä.
Tutkinnon suorittaja osaa toimia kestävästä kehitystä edistävällä ja kehittämisorientoituneella tavalla.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Säännösten ja hyvien tapojen noudattaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii tarjoamiinsa palveluihin liittyvän ajantasaisen lainsäädännön ja viranomaisohjeiden mukaisesti • noudattaa työlainsäädäntöä ja työehtosopimuksia • ottaa palveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon toimintaan liittyvät säännökset, vastuut, pätevyysvaatimukset ja lupakäytännöt • toimii osa-alueen havainnointiin liittyvien hyvien tapojen mukaisesti.

<p>Kestävkehityksen mukainen toiminta</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • noudattaa toiminnassaan kestävän kehityksen eri ulottuvuuksia: ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys • minimoi ympäristölle aiheutuvaa rasitusta ottaen palvelujen suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon alueen luonnon mahdollisuudet, rajoitukset ja muun muassa kulumisherkkyyden • toimii alueella ottaen huomioon toimintaympäristön kulttuurin, perinteen, maanomistajat ja muun elinkeinotoiminnan • järjestää toimintapaikan jätehuollon jätelainsäädännön mukaisesti • opastaa esimerkiksi asiakkaita ympäristömyönteiseen toimintaan ja mahdollistaa sen omassa toiminnassaan • huomioi toiminnassaan osa-alueeseen liittyvät luonnon- ja ympäristönsuojelun erityispiirteet (esimerkiksi pesintäaika, rauhoitukset, maaston kuluminen) • toimii luonnon- ja ympäristönsuojelun edellyttämällä tavalla.
<p>Toiminnan kehittäminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii kustannusvastuullisesti ottaen työssään huomioon palvelun kokonaiskustannukset • kehittää omaa toimintaansa tehden laskelmia vaihtoehtoisista toimintatavoista kustannustehokkuuden parantamiseksi • arvioi palvelujen toteutuksen suhdetta kilpailijoiden vastaaviin tuotteisiin • noudattaa huolto-ohjeita siten, että varusteet säilyvät turvallisina ja toimintakuntoisina mahdollisimman pitkään • ottaa huomioon oman toiminnan ja käyttäytymisen merkityksen toiminnan jatkuvuuden kannalta • seuraa omaan alaansa liittyvää kehitystä aktiivisesti • hankkii ja vastaanottaa palautetta ja kehittää toimintaansa sen pohjalta.
<p>Yhteistyösuhteiden rakentaminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii yhteistyössä toimintaan liittyvien verkostojen, myyntikanavien ja sidosryhmien kanssa • rakentaa yhteistyötä muiden palveluntarjoajien ja toimijoiden kanssa, tarvittaessa yhdessä palvelusta vastaavan toimijan kanssa • käyttää vuorovaikutustilanteissa monipuolisesti erilaisia viestintäkeinoja.

Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa luonnontuntemukseen perustuvissa opastuspalveluissa käytännön työtehtävissä, joita ovat muun muassa:

- luonnontuntemukseen perustuvan opastetun toiminnallisen kokonaisuuden suunnittelu ja valmistelu
- yhteydenpito asiakkaisiin ja yhteistyökumppaneihin
- palvelun asiakirjahallinta
- vaativan luonnontuntemukseen perustuvan opastuspalvelun käytännön toteuttaminen maasto-olosuhteissa
- asiakaspalvelu, ryhmän hallinta ja riskien hallinta maasto-olosuhteissa sekä
- varusteiden kokoaminen, kuljetus ja huoltaminen.

Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa sekä antavat toiminnasta kirjallisen arvion. Siltä osin kuin vaadittavaa ammattitaitoa ei voida tutkintotilaisuuksissa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, maastotehtävien tai muiden luotettavien menetelmien avulla. Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuorituksiaan prosessin aikana tuottamallaan dokumenteilla, joita voivat olla esimerkiksi työpäiväkirja, turvallisuussuunnitelma tai toimintaympäristön karttasuunnitelma. Arvioituina ne muodostavat osan arviointiaineistosta.

Tutkinnon suorittaja voi toimia tehtävissä, jotka perustuvat hänen osaamansa luonnontuntemuksen osa-alueen opastamiseen ja retkien järjestämiseen. Luonnontuntemuksen osa-alue voi olla esimerkiksi lajiryhmä (linnut), luontotyyppi (suot) tai maantieteellinen alue (Saimaa).

3.7 Erä- ja maastoruokapalveluiden järjestäminen

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella, valmistella ja toteuttaa turvallisen ryhmäruokailun maasto-olosuhteissa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Ryhmäruokailuiden suunnittelu	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee yhteistyössä asiakkaan kanssa erilaisia maastoruokailupalveluita ottaen huomioon ruoka-aineallergiat, erityisruokavaliot, eri kulttuureissa vaikuttavat tekijät ja paikallisuuden tuomat mahdollisuudet muun muassa perinneruokien osalta • sisällyttää suunnitelmaan suomalaista ruoka- ja juomakulttuuria sisältäviä elementtejä • varautuu suunnittelussa luontoympäristön ja sääolojen ruokapalveluille aiheuttamiin riskeihin ja erityispiirteisiin • liittää tarvittaessa suunnitelmaan asiakkaan tarvitsemat oheispalvelut (mm. kuljetukset, majoitus, ohjelmapalvelut) tehden yhteistyötä toiminta-alueen muiden palvelujentarjoajien kanssa • perustelee selkeästi esimerkiksi asiakkaalle tai työryhmälleen tuotteen hintaan vaikuttavat tekijät • laatii palvelulle toteuttamiskelpoisen aikataulun ja varusteluettelon, määrittää tarvittavat resurssit sekä suunnittelee omat ja työryhmän tehtävät.

<p>Ryhmäruokailuiden toteuttaminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • jakaa mahdollisille avustajille tehtäviä palvelun toteutuksessa • johtaa työryhmänsä toimintaa laadukkaiden maastoruokailupalveluiden toteuttamisen yhteydessä • toteuttaa perusvalmistustavoilla suurienkin ryhmien maastoruokailun • käsittelee sujuvasti ja hygieenisesti peruselintarvikkeiden lisäksi luonnosta saatavia ruoka-aineita, muun muassa riistaa, kalaa ja sienii • esivalmistelee, pakkaa ja kuljettaa toimintapaikalle tarvittavat ruoka-aineet hygieenisesti sekä huomioiden kylmä- ja lämminketjun katkeamattomuuden • valmistaa maasto-olosuhteissa erilaisia ohjelmapalveluihin liittyviä ja paikallisia ateriakokonaisuuksia, jotka sisältävät alku, pää- ja jälkiruoat sekä juomat • ottaa toiminnassaan ruoanvalmistus- ja tarjoilupaikoilla huomioon yleisen siisteyden, viihtyvyyden ja visuaalisen laadun • käyttää sujuvasti maastoruokien valmistuksessa erilaisia työvälineitä ja valmistustapoja, muun muassa loimuttaminen, savustaminen ja grillaaminen • toimii laatimansa omavalvontasuunnitelman mukaisesti ja hallitsee hygieniasaamisen käytännössä • tuntee ruoka-aineiden pilaantumisprosessin ja osaa ehkäistä helposti pilaantuvista elintarvikkeista aiheutuvat riskit • ottaa huomioon markkinoinnissa annetut asiakaslupaukset ja toimii niiden mukaisesti.
<p>Asiakaspalvelu</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • palvelee asiakasta suunnittelu-, ruoanvalmistus- ja ruokailutilanteiden aikana vuorovaikutteisesti ja ammattitaitoisesti • kertoo sujuvasti paikallisesta ja alueellisesta luonnosta, kulttuurista ja perinteistä • noudattaa sovittua aikataulua ja muuttaa poikkeustilanteissa toimintaa ottaen huomioon asiakkaat ja turvallisuustekijät.
<p>Turvallisuudesta huolehtiminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatii osana toimintaansa turvallisuussuunnitelman yksittäiseen toimintoon, tapahtumaan tai suorituspaikkaan ottaen huomioon sään, luonnonolot ja mahdolliset ymmärtämisongelmat palvelun riskitekijöinä • yleisten ensiaputaitojen (EA2 tai vastaavat taidot) lisäksi antaa ensiapua toimintaan liittyvissä tyypillisissä onnettomuustilanteissa • toimii tilanteen edellyttämällä tavalla esimerkiksi olosuhteiden muuttuessa tai onnettomuuden sattuessa sekä vastaa pelastautumisesta ja alkusammutuksesta.

Tutkinnon suorittaja osaa toimia kestävästä kehitystä edistävällä ja kehittämisorientoituneella tavalla.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Säännösten noudattaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • noudattaa elintarvike- ja hygieniasäädösten ateriapalveluille asettamia vaatimuksia • on suorittanut hygieniapassin ja hallitsee anniskelua koskevat säädökset • ottaa palvelun suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon toimintaan liittyvät vastuut, pätevyysvaatimukset ja lupakäytännöt • noudattaa työlainsäädäntöä ja työehtosopimuksia.
Toiminnan kehittäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii kustannusvastuullisesti käyttäen tehokkaita työmenetelmiä ja välineitä sekä ottaa huomioon kustannusvastuullisuuden elintarvikkeiden hankinnassa • hankkii ja vastaanottaa palautetta ja kehittää toimintaansa sen pohjalta • noudattaa huolto-ohjeita siten, että varusteet säilyvät turvallisina ja toimintakuntoisina mahdollisimman pitkään.
Kestävän kehityksen mukainen toiminta	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • noudattaa toiminnassaan kestävästä kehityksestä eri ulottuvuuksia: ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys • suunnittelee ja toteuttaa palvelut siten, että ympäristölle aiheutuva rasitus on mahdollisimman vähäinen alueen luonnon mahdollisuudet, rajoitukset ja muun muassa kulumisherkkyden huomioon ottaen • toimii alueella kunnioittaen toimintaympäristön kulttuuria, eräperinnettä, maanomistajia ja muuta elinkeinotoimintaa • järjestää toimintapaikan jätehuollon jätelainsäädännön mukaisesti • opastaa esimerkiksi asiakkaita ympäristömyönteiseen toimintaan ja mahdollistaa sen omassa toiminnassaan.

Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa käytännön työtehtävissä, joita ovat muun muassa:

- ennakosuunnittelu ja -toimet sekä yhteydenpito
- ryhmäruokailun järjestäminen ja toteuttaminen (sisältäen varusteiden kokoamisen, kuljetuksen ja huoltamisen)
- asiakaspalvelu sekä
- oman toiminnan kehittäminen.

Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa sekä antavat toiminnasta kirjallisen arvion. Siltä osin kuin vaadittavaa ammattitaitoa ei voida tutkintotilaisuuksissa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, maastotehtävien tai muiden luotettavien menetelmien avulla. Tutkinnon suorittaja täydentää tutkintosuorituksiaan prosessin aikana tuotetuilla dokumenteilla, joita ovat muun muassa omavalvonta- ja turvallisuussuunnitelmat. Arvioituina ne muodostavat osan arviointiaineistosta.

Tutkinnon suorittaja voi työllistyä yrityksiin, jotka toteuttavat erä- ja maastoruokapalveluita.

3.8 Kulttuuriin ja eräperinteeseen perustuva luonto-opastaminen

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella toiminta-alueensa historiaan, kulttuuriin tai eräperinteeseen liittyvän erä- ja luonto-opaspalvelun.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Opaspalvelun suunnittelu ja tuotteistaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee palvelun ottaen huomioon nykyisen palvelutarjonnan ja kysynnän • ottaa suunnittelussa huomioon tuotteen kohderyhmän ja osaa sopeuttaa tuotteen asiakkaan tarpeita vastaavaksi • rakentaa toiminta-alueen historian, kulttuurin tai eräperinteen ympärille toimivan erä- ja luonto-opaspalvelun valitulle kohderyhmälle • liittyy tarvittaessa tuotteeseen muita oheispalveluita (muun muassa kuljetukset, ruokailu, majoitus) toimien yhteistyössä muiden palveluntarjoajien kanssa • yhdistää sopivan luontoympäristön tuotteeseen ja tuntee hyvin alueen luonnon erityispiirteet sekä toimintaan liittyvät kohteet ja palvelut • ottaa suunnittelussa huomioon vuodenajat sekä sään ja muiden luonnonolojen vaikutukset palvelun toteutukseen • perustelee selkeästi esimerkiksi asiakkaalle tai työryhmälleen tuotteen hintaan vaikuttavat tekijät.
Tutkinnon suorittaja osaa markkinoida ja myydä toiminta-alueensa historiaan, kulttuuriin tai eräperinteeseen liittyvän erä- ja luonto-opaspalvelun.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Markkinoinnin suunnittelu ja toteuttaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • määrittää palvelulle oikeat kohderyhmät ja kohdentaa markkinointia • hinnoittelee palvelun kustannus- ja markkinatietoisesti • selvittää valitut kohderyhmät parhaiten tavoittavat markkinointikanavat ja hyödyntää niitä palvelun markkinoinnissa • laatii palvelusta kuvauksen ja laatii itsenäisesti tai asiantuntijaa apuna käyttäen tuotteeseen sopivan markkinointimateriaalin • ottaa huomioon tuote- ja ympäristövastuun sekä markkinointia ohjaavat säännökset • käyttää markkinoinnin suunnittelussa ja toteutuksessa tarvittaessa asiantuntija-apua.

Tutkinnon suorittaja osaa valmistella ja toteuttaa toiminta-alueensa historiaan, kulttuuriin tai eräperinteeseen liittyvän erä- ja luonto-opaspalvelun.

Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Opaspalvelun ennakkovalmistelut	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tiedottaa etukäteen asiakasta riittävästi palvelusta, siihen valmistautumisesta ja sen turvallisuuteen liittyvistä asioista • järjestää tapahtumapaikalle kaikki tuotteeseen liittyvät varusteet huollettuna ja hyväkuntoisina • tarkastaa ja valmistelee toimintaympäristön palveluun mahdollisimman hyvin soveltuvaksi • huolehtii aikataulujen pitävyydestä ennen palvelua ja palvelun aikana • varautuu ennakkovalmistelussa toimintaan vaikuttaviin tekijöihin, kuten säätilan muutokseen.
Opastaminen ja asiakaspalvelu	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • vastaa oppaana jämäkästi asiakasryhmän toiminnasta • palvelee asiakasta koko tuotteen ajan ammattitaitoisesti ja vuorovaikutteisesti • yhdistää luontevasti toisiinsa luontoympäristöön, historiaan, kulttuuriin tai eräperinteeseen liittyvän opaspalvelun ja asiakaspalvelun • opastaa sujuvasti ja ammattitaitoisesti ja osaa luontevasti vastata asiakkaiden asettamiin kysymyksiin • hallitsee ryhmänjohtamisen, on ulospäin suuntautunut ja esiintymistaitoinen • opastaa, aktivoi ja osallistaa asiakasta mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi tuotteeseen liittyvissä kädentaidoissa tai perinteisissä valmistusmenetelmissä • vastaa aikataulujen ja sovitun palvelusisällön pitävyydestä • toimii tilanneherkästi ja tekee tarvittaessa muutoksia toteutuksessa.
Opaspalvelun jälkityöt	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • noudattaa huolto- ja varastointiohjeita siten, että varusteet säilyvät turvallisina ja toimintakuntoisina mahdollisimman pitkään • toteuttaa asiakkaille tuotteeseen sopivan jälkimarkkinoinnin • lähettää tuotteesta asiakkaalle laskun.

<p>Turvallisuudesta huolehtiminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatii osana toimintaansa turvallisuussuunnitelman yksittäiseen toimintoon, tapahtumaan tai suorituspaikkaan ottaen huomioon sään, luonnonolot ja mahdolliset ymmärtämisongelmat palvelun riskitekijöinä • ennakoii riskejä, tunnistaa vaaratilanteet sekä tekee tarvittaessa muutoksia palvelun toteutuksessa • on selvillä asiakkaiden terveystiedoista siinä määrin kuin palvelun turvallinen toteuttaminen sitä vaatii • tunnistaa oman osaamisensa rajat ja tietää, milloin on keskeytettävä toiminta tai hankittava ulkopuolista apua • tarkistaa asiakkaiden oikean varustuksen sekä ohjeistaa asiakkaat palvelun turvallisuusasioissa • neuvoa ja valvoo toimintaan liittyvien turvavälineiden käyttöä sekä varmistaa tullessa toimintaohjeissa ymmärrettyä • arvioi asiakkaiden toimintakykyä ja hyvinvointia sekä sovittaa toiminnan asiakkaiden toimintakyvyn mukaiseksi • yleisten ensiaputaitojen (EA2 tai vastaavat taidot) lisäksi antaa ensiapua toimintaan liittyvissä tyypillisissä onnettomuustilanteissa • toimii tilanteen edellyttämällä tavalla esimerkiksi olosuhteiden muuttuessa tai onnettomuuden sattuessa sekä vastaa pelastautumisesta ja alkusammutuksesta.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa toimia kestävästä kehitystä edistävällä ja kehittämisorientoituneella tavalla.</p>	
<p>Arvioinnin kohteet</p>	<p>Arvioinnin kriteerit</p>
<p>Säännösten noudattaminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii palveluun liittyvän, ajantasaisen lainsäädännön ja viranomaisohjeiden mukaisesti • noudattaa työlainsäädäntöä ja työehtosopimuksia • ottaa palvelun suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon toimintaan liittyvät vastuut, pätevyysvaatimukset ja lupakäytännöt.
<p>Ympäristövastuullinen toiminta</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • noudattaa toiminnassaan kestävästä kehityksen eri ulottuvuuksia: ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys • minimoi luontoympäristölle aiheutuvaa rasitusta ottaen palvelun suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon palvelun mahdollisuudet ja rajoitukset • kunnioittaa maanomistajien ja paikallisen väestön oikeuksia • järjestää toimintansa jätehuollon jätelainsäädännön mukaisesti • opastaa esimerkiksi asiakkaita ympäristömyönteiseen toimintaan.

Yhteistyösuhteiden rakentaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • rakentaa tuotekokonaisuuden tarvittaessa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa • toimii alueella ottaen huomioon toimintaympäristön kulttuurin, perinteen, maanomistajat ja muun elinkeinotoiminnan • tekee palvelun vaatimat sopimukset (tarvittaessa yhdessä palveluista vastaavan yrittäjän kanssa) ottaen huomioon niistä syntyvät vastuut ja velvoitteet • käyttää tarvittaessa alan sidosryhmiä apunaan palvelun markkinoinnissa, myynnissä, suunnittelussa ja toteutuksessa.
Toiminnan kehittäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii kustannusvastuullisesti ottaen työssään huomioon palvelun kokonaiskustannukset • perustelee työryhmälleen toimintaratkaisujaan • hankkii ja vastaanottaa palautetta ja kehittää toimintaansa sen pohjalta • hankkii tietoa omaan toimintaansa liittyvistä asioista aktiivisesti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa käytännön työtehtävissä, joita ovat muun muassa:

- paikalliseen historiaan, kulttuuriin tai eräperinteeseen liittyvän opaspalvelun suunnittelu ja tuotteistaminen
- opaspalvelun markkinoinnin suunnittelu, markkinointimateriaalin tuottaminen, markkinointi ja palvelun myynti
- paikalliseen historiaan, kulttuuriin tai eräperinteeseen liittyvän opaspalvelun toteuttaminen asiakasryhmälle
- asiakaspalvelu sekä ryhmän ja riskien hallinta maasto-olosuhteissa
- toimintaan liittyvän turvallisuuden ja vaadittujen asiakirjojen hallinta
- oman toiminnan kehittäminen.

Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa sekä antavat toiminnasta kirjallisen arvion. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että kaikki ammattitaitovaatimukset tulevat osoitetuksi. Siltä osin kuin vaadittavaa ammattitaitoa ei voida tutkintotilaisuuksissa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, maastotehtävien, tai muiden luotettavien menetelmien avulla. Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuorituksiaan prosessin aikana tuotetuilla dokumenteilla, joita voivat olla esimerkiksi työpäiväkirja, turvallisuussuunnitelma, markkinointisuunnitelma, tuote-esite, ennakko-ohjeet asiakkaalle ja varustelistat. Arvioituina ne muodostavat osan arviointiaineistosta.

Tutkinnon suorittaja voi toimia erä- ja luonto-oppaana, joka on erikoistunut paikalliseen historiaan, kulttuuriin tai eräperinteeseen. Hänen opaspalvelunsa keskeisiä osia voivat olla esimerkiksi perinteisin menetelmin valmistetut eräruoat, luonnon materiaaleista valmistetut käsityöt, perinteiset erä-, kalastus- tai metsästystaidot, paikalliseen historiaan, kulttuuriin tai eräperinteeseen liittyvät erä- ja luonto-opastukset.

3.9 Erityisosaamiseen perustuva luonto-opastaminen Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella, valmistella ja toteuttaa erä- ja luonto-opaspalvelun, jossa hän yhdistää luontoalueen erityispiirteitä ja omaa erityisosaamistaan.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Opaspalvelun suunnittelu	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee toimivan ja laadukkaan erä- ja luonto-opaspalvelun yhdistäen luontoalueen erityispiirteitä ja omaa erityisosaamistaan • suunnittelee palvelun ottaen huomioon nykyisen palvelutarjonnan ja kysynnän • ottaa suunnittelussa huomioon tuotteen kohderyhmän ja sopeuttaa tuotteen asiakkaan tarpeita vastaavaksi • liittää tarvittaessa tuotteeseen muita oheispalveluita (muun muassa kuljetukset, ruokailu ja majoitus) toimien yhteistyössä muiden palveluntarjoajien kanssa • yhdistää sopivan luontoympäristön tuotteeseen ja tuntee hyvin toimintaan liittyvät kohteet ja palvelut • ottaa suunnittelussa huomioon vuodenaajat sekä sään ja muiden luonnonolojen vaikutukset palvelun toteutukseen • laatii palvelulle toteuttamiskelpoisen aikataulun ja varusteluettelon, määrittää tarvittavat resurssit sekä suunnittelee omat ja työryhmän tehtävät • perustelee selkeästi asiakkaalle tai työryhmälleen tuotteen hintaan vaikuttavat tekijät.
Opastuksen ennakkovalmistelut	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tiedottaa etukäteen asiakasta riittävästi palvelusta, siihen valmistautumisesta ja turvallisuuteen liittyvistä asioista • järjestää tapahtumapaikalle kaikki tuotteeseen liittyvät varusteet huollettuna ja hyväkuntoisina • tarkastaa ja valmistelee toimintaympäristön palveluun mahdollisimman hyvin soveltuvaksi • huolehtii aikataulujen pitävyydestä ennen palvelua ja palvelun aikana • huomioi ennakkovalmistelussa kaikki toimintaan vaikuttavat tekijät, kuten säätilan muutoksen • laatii palvelulle varasuunnitelman ja käy sen toteutumiselle asetetut raja-arvot sekä palvelun peruutusehdot läpi asiakkaan kanssa.

<p>Opastaminen ja asiakaspalvelu</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee valitsemansa erityisosaamisen ja luontoalueen erityispiirteet niin hyvin, että pystyy tietojaan ja taitojaan yhdistämällä tarjoamaan asiakasryhmälle mielenkiintoisen ja laadukkaan opaspalvelun • hallitsee valitsemallaan luontoalueella liikkumiseen vaadittavat erityistaidot sillä tasolla, että voi turvallisesti ja laadukkaasti toteuttaa erä- ja luonto-opaspalvelun asiakasryhmälle • vastaa oppaana jämäkästi asiakasryhmän toiminnasta • opastaa asiakasta ammattitaitoisesti palveluun liittyvien välineiden ja varusteiden oikeaoppiseen ja turvalliseen käyttöön • palvelee asiakasta koko palvelun ajan ammattitaitoisesti ja vuorovaikutteisesti • opastaa sujuvasti ja ammattitaitoisesti ja osaa luontevasti vastata asiakkaiden asettamiin kysymyksiin myös erityisosaamisesta ja luontoalueen erityispiirteistä • hallitsee ryhmänjohtamisen, on ulospäin suuntautunut ja esiintymistaitoinen • aktivoi ja osallistaa asiakasta mahdollisuuksien mukaan • vastaa aikataulujen ja sovitun palvelusisällön pitävyydestä • toimii tilanneherkästi ja tekee tarvittaessa muutoksia toteutuksessa.
<p>Turvallisuudesta huolehtiminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatii osana toimintaansa turvallisuussuunnitelman yksittäiseen toimintoon, tapahtumaan tai suorituspaikkaan ottaen huomioon sään, luonnonolot ja mahdolliset ymmärtämisongelmat palvelun riskitekijöinä • on selvillä asiakkaiden terveystiedoista siinä määrin kuin palvelun turvallinen toteuttaminen sitä vaatii • ennakoii riskejä, tunnistaa vaaratilanteet sekä tekee tarvittaessa muutoksia palvelun toteutuksessa • tunnistaa oman osaamisensa rajat ja tietää, milloin on keskeytettävä toiminta tai hankittava ulkopuolista apua • tarkistaa asiakkaiden oikean varustuksen sekä ohjeistaa asiakkaat palvelun turvallisuusasioissa • neuvoa ja valvoo toimintaan liittyvien turvavälineiden käyttöä sekä varmistaa tullessa toimintaohjeissa ymmärretyksi • arvioi asiakkaiden toimintakykyä ja hyvinvointia sekä sovitaa toiminnan asiakkaiden toimintakyvyn mukaiseksi • yleisten ensiaputaitojen (EA2 tai vastaavat taidot) lisäksi antaa ensiapua toimintaan liittyvissä tyypillisissä onnettomuustilanteissa • toimii tilanteen edellyttämällä tavalla esimerkiksi olosuhteiden muuttuessa tai onnettomuuden sattuessa sekä vastaa pelastautumisesta ja alkusammutuksesta.

Tutkinnon suorittaja osaa toimia kestävästä kehitystä edistävällä ja kehittämisorientoituneella tavalla.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Säännösten noudattaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii palveluun liittyvän, ajantasaisen lainsäädännön ja viranomaisohjeiden mukaisesti • noudattaa työlainsäädäntöä ja työehtosopimuksia • ottaa palvelun suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon toimintaan liittyvät vastuut, pätevyysvaatimukset ja lupakäytännöt.
Ympäristövastuullinen toiminta	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • noudattaa toiminnassaan kestävästä kehityksen eri ulottuvuuksia: ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys • minimoi luontoympäristölle aiheutuvaa rasitusta ottaen palvelun suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon palvelun mahdollisuudet ja rajoitukset • kunnioittaa maanomistajien ja paikallisen väestön oikeuksia • järjestää toimintansa jätehuollon jätelainsäädännön mukaisesti • opastaa esimerkiksi asiakkaita ympäristömyönteiseen toimintaan ja mahdollistaa sen omassa toiminnassaan.
Yhteistyösuhteiden rakentaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • rakentaa tuotekokonaisuuksia tarvittaessa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa • toimii alueella ottaen huomioon toimintaympäristön kulttuurin, perinteen, maanomistajat ja muun elinkeinotoiminnan • tekee palvelun vaatimat sopimukset (tarvittaessa yhdessä palveluista vastaavan yrittäjän kanssa) ottaen huomioon niistä syntyvät vastuut ja velvoitteet • tuntee alan sidosryhmät ja osaa käyttää näitä tarvittaessa apunaan palvelun suunnittelussa ja toteutuksessa.
Toiminnan kehittäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii kustannusvastuullisesti ottaen työssään huomioon palvelun kokonaiskustannukset • perustelee työryhmälleen toimintaratkaisujaan • hankkii ja vastaanottaa palautetta ja kehittää toimintaansa sen pohjalta • hankkii tietoa omaan toimintaansa liittyvistä asioista aktiivisesti • noudattaa huolto- ja varastointiohjeita siten, että varusteet säilyvät turvallisina ja toimintakuntoisina mahdollisimman pitkään.

Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon suorittaja yhdistää luontoalueen erityispiirteitä ja luonnossa toimimiseen liittyvää erityisosaamistaan suunnitellessaan ja toteuttaessaan erä- ja luonto-opaspalveluita. Tutkinnon suorittaja voi toimia oppaana valitsemallaan luontoalueella (esimerkiksi saaristo, tunturi, kansallispuisto tai erämaa-alue) hyödyntäen vahvaa erityisosaamistaan opaspalveluissa. Erityisosaaminen voi olla esimerkiksi luontovalokuvaus, vaativa merimelonta, tunturi- tai jäätikkövaellus tai joku muu sellainen erityisosaamisen ala, joka on luonteva osa erä- ja luonto-oppaan ammattia.

Tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa käytännön työtehtävissä, joita ovat muun muassa:

- luontoalueen erityispiirteitä ja oppaan erityisosaamista yhdistävän opaspalvelun suunnittelu, valmistelu ja toteuttaminen
- asiakaspalvelu sekä ryhmän ja riskien hallinta maasto-olosuhteissa
- erityisosaamisen ja siihen tarvittavien varusteiden hallinta
- toimintaan liittyvän turvallisuuden ja vaadittujen asiakirjojen hallinta sekä
- oman toiminnan kehittäminen.

Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa sekä antavat toiminnasta kirjallisen arvion. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että kaikki ammattitaitovaatimukset tulevat osoitetuksi. Siltä osin kuin vaadittavaa ammattitaitoa ei voida tutkintotilaisuuksissa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, maastotehtävien tai muiden luotettavien menetelmien avulla. Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuorituksiaan prosessin aikana tuotetuilla dokumenteilla, joita voivat olla esimerkiksi työpäiväkirja, turvallisuussuunnitelma, ennakko-ohjeet asiakkaalle ja varustelistat. Arvioituina ne muodostavat osan arviointiaineistosta.

3.10 Teemallisten luonto-opaspalveluiden järjestäminen Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella, valmistella ja toteuttaa paikalliseen luontoon tai eränkävyn perustuvaan kulttuuriin, historiaan, perinteeseen ja kansanuskomuksiin pohjautuvia ohjelmia.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Toiminnan suunnittelu ja valmistelu	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> osallistuu teemoja hyödyntävien ohjelmien kehitystyöhön käytännön asiantuntijana suunnittelee ja valmistelee ohjelmien käytännön toteutuksen ottaa suunnitelmissaan huomioon yrityksen arvo-, laatu- ja kustannustavoitteet laatii palvelulle toteuttamiskelpoisen aikataulun ja varusteluettelon, määrittää tarvittavat resurssit sekä suunnittelee omat ja työryhmän tehtävät perustelee selkeästi asiakkaalle tai työryhmälleen tuotteen hintaan vaikuttavat tekijät valmistelee teemaan soveltuvan toimintaympäristön.
Opastaminen ja asiakaspalvelu	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> toimii asiakaslähtöisesti ja palvelee asiakasta vuorovaikutteisesti ja ammattitaitoisesti käyttäen erilaisia viestintätapoja vastaa ohjelman sujuvasta toteutuksesta ja aikatauluista esiintyy roolissaan uskottavasti, toimien eettisesti, asiakasta, historiaa ja perinteitä kunnioittaen kertoo ohjelman roolien taustoista kertoo asiantuntevasti välineistä ja ohjaa niiden käytössä toimii huomioiden erilaisten asiakasryhmien tarpeet toimii yrityksen antamien asiakaslupausten, turvallisuusohjeiden ja asiakastyytyväisyystavoitteiden mukaisesti toimii luontevasti ja luovasti yllättävien tilanteiden edessä hallitsee roolinsa mukaiset esiintymis- ja ilmaisutaidot toimii roolissaan uskottavasti.

Turvallisuudesta huolehtiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatii osana toimintaansa turvallisuussuunnitelman yksittäiseen toimintoon, tapahtumaan tai suorituspaikkaan ottaen huomioon sään, luonnonolot ja mahdolliset ymmärtämisongelmat palvelun riskitekijöinä • huolehtii asiakkaiden hyvinvoinnista ja asianmukaisesta varustautumisesta sekä tunnistaa asiakkaan mahdollisuudet osallistua aktiviteettiin • opastaa, perustelee ja valvoo turvavälineiden käytössä • ennakoi riskejä, tunnistaa vaaratilanteet sekä tekee tarvittaessa muutoksia palvelun toteutuksessa • yleisten ensiaputoimien (EA2 tai vastaavat taidot) lisäksi antaa ensiapua toimintaansa liittyvissä tyypillisissä tilanteissa.
Tutkinnon suorittaja käyttää ja huoltaa tarvittavia välineitä ja varusteita.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Välineiden käyttö ja huolto	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tarkkailee välineiden ja laitteiden käyttökuntoa ja ryhtyy toimenpiteisiin havaitsemiensa puutteiden korjaamiseksi • käyttää ammattimaisesti ohjelmiin tarvittavia välineitä ja turvalaitteita • tekee päivittäisen perushuollon ja pienimuotoiset kunnostus- ja korjaustoimenpiteet.
Toimintaympäristöstä huolehtiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • pitää toimintaympäristön viihtyisänä ja siistinä • huolehtii, että toimintaympäristö on teeman mukainen ja vastaa markkinointiviestinnässä annettua mielikuvaa • toimii ympäristövastuullisesti ja huomioi kestävän kehityksen.
Tutkinnon suorittaja osaa toimia kestävää kehitystä edistävällä ja kehittämisorientoituneella tavalla.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Säännösten noudattaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii palveluun liittyvän, ajantasaisen lainsäädännön ja viranomaisohjeiden mukaisesti • noudattaa työlainsäädäntöä ja työehtosopimuksia • ottaa palvelun suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon toimintaan liittyvät vastuut, pätevyysvaatimukset ja lupakäytännöt.

Ympäristövastuullinen toiminta	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • minimoi toiminnan luontoympäristölle aiheuttamaa rasitusta ottaen palvelujen suunnittelussa, mitoituksessa ja toteutuksessa huomioon luonnon mahdollisuudet ja rajoitukset • järjestää toimintansa jätehuollon jätelainsäädännön mukaisesti • opastaa esimerkiksi asiakkaita ympäristömyönteiseen toimintaan.
Toiminnan kehittäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii kustannusvastuullisesti ottaen työssään huomioon palvelun kokonaiskustannukset • kehittää omaa toimintaansa tehden laskelmia vaihtoehtoisista toimintatavoista kustannustehokkuuden parantamiseksi • perustelee työryhmälleen toimintaratkaisujaan käytännönläheisesti • hankkii ja vastaanottaa palautetta sekä kehittää toimintaansa sen pohjalta.

Ammattitaidon osoittaminen

Tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa käytännön työtehtävissä, joita ovat muun muassa:

- teemallisen luonto-opaspalvelun suunnittelu, valmistelu ja toteuttaminen
- asiakaspalvelu sekä ryhmän ja riskien hallinta maasto-olosuhteissa
- välineiden ja toimintaympäristön ylläpito ja huolto
- oman toiminnan kehittäminen.

Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa sekä antavat toiminnasta kirjallisen arvion. Siltä osin kuin vaadittavaa ammattitaitoa ei voida tutkintotilaisuuksissa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, maastotehtävien tai muiden luotettavien menetelmien avulla. Tutkinnon suorittaja täydentää tutkintosuorituksiaan prosessin aikana tuotetuilla dokumenteilla, joita ovat muun muassa aikataulut, reittisuunnitelmat, varusteluettelot ja turvallisuussuunnitelmat. Arvioituina ne muodostavat osan arviointiaineistosta.

Tutkinnon osan suorittaja voi työllistyä esimerkiksi erilaisten teemallisten luonto-opaspalveluiden järjestäjänä ja vetäjänä. Teemallisia luonto-opaspalveluita voivat olla muun muassa erilaiset historiaan, kansanperinteeseen tai -uskomuksiin (esim. tukkilais-, savotta- ja shamaaniohjelmat) perustuvat opastukset.

3.11 Erityisryhmien opastaminen luonnossa

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa valmistella ja toteuttaa turvallista ja tavoitteellista luonto-ohjelmaa erityisryhmille luonto-olosuhteisiin.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Luontopalveluiden suunnittelu erityisryhmille	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee yhdessä hoito- ja hyvinvointialan ammattilaisten kanssa palveluja erityisryhmille luonto-olosuhteisiin välittäen erityisesti luonnon tarjoamat mahdollisuudet ja rajoitukset suunnitteluprosessiin • soveltaa luonnon tarjoamien terveys- ja hyvinvointivaikutuksien tuntemustaan palvelutuotteen suunnittelussa • ennakoii suunnittelussa erilaisten erityisryhmien tarpeet, rajoitteet ja mahdollisuudet • asettaa saavutettavissa olevat tavoitteet hyvinvointipalveluille • perustelee selkeästi esimerkiksi asiakkaalle tai työryhmälleen tuotteen hintaan vaikuttavat tekijät • ottaa huomioon palveluihin liittyvät taito- ja pätevyysvaatimukset asiakasryhmäkohtaisesti.
Palvelun toteuttamispaikkojen valinta ja valmistelu	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • valitsee erityisryhmälle ja toimintamuotoon sopivat kohteet luonnossa • valmistelee erityisryhmille tarkoitettuja tapahtumien toteutuspaikkoja ympäristöä vaurioittamatta • tekee erilaisia avustavia rakenteita ryhmien tarpeet ja rajoitteet huomioon ottaen.
Erityisryhmien ohjaaminen luonnossa	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii luontevasti erilaisten erityisryhmien kanssa • ottaa työssään huomioon erilaisten erityisryhmien tarpeita, rajoitteita ja mahdollisuuksia • toimii yhteistyössä hyvinvointialan ammattilaisten kanssa • soveltaa luonnon tarjoamien terveys- ja hyvinvointivaikutuksien tuntemustaan palvelun toteutuksessa • rohkaisee ryhmää erilaisissa tilanteissa oma-aloitteisuuteen ja sosiaalisuuteen, tukee erilaisuuden hyväksymistä ja mahdollistaa omalla toiminnallaan erilaisten luontokokemusten syntymistä.

<p>Välineiden ja avustamistekniikoiden käyttäminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää työssään turvallisesti erilaisia apuvälineitä ja avustamistekniikoita • toimii yhteistyössä hoitohenkilökunnan kanssa sovitulta menetelmää ja ergonomisesti oikeita työskentelytapoja käyttäen • ottaa välineiden valinnassa ja käytössä huomioon erilaisten erityisryhmien tarpeet ja rajoitteet • ottaa toiminnassaan huomioon välineiden keston ja huoltoon vaikuttavat tekijät.
<p>Asiakaspalvelu</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toteuttaa opastuksen eri vaiheet sujuvasti, mielenkiintoa herättävästi ja asiakkaiden toiveiden mukaisesti • toimii luontevasti erilaisten erityisryhmien kanssa • asennoituu myönteisesti erilaisiin erityisryhmiin ja tukee positiivisen luontokokemuksen syntymistä • opastaa ja ohjeistaa asiakkaita ryhmänä ja yksittäisinä asiakkaina luonnontuntemustaan ja välineiden käytön osaamistaan hyödyntäen • johtaa tapahtuman turvallisesti ja sopimuksen mukaisesti • noudattaa sovittua aikataulua ja muuttaa poikkeustilanteissa toimintaa ottaen huomioon asiakkaat ja turvallisuustekijät • toimii luontevasti ja luovasti yllättävien tilanteiden edessä.
<p>Turvallisuudesta huolehtiminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatii osana toimintaansa turvallisuussuunnitelman yksittäiseen toimintoon, tapahtumaan tai suorituspaikkaan ottaen huomioon sään, luonnonolot ja mahdolliset ymmärtämisiongelmat palvelun riskitekijöinä • ottaa huomioon palvelun ja asiakasryhmän erityisvaatimukset turvallisen toiminnan takaamiseksi • vastaa palvelun turvallisesta toteuttamisesta luonto-olosuhteissa • ennakoii ja välttää riskejä • tunnistaa oman ja asiakkaan osaamisen rajat ja tekee tarvittaessa muutoksia palvelun toteutuksessa, keskeyttää toiminnan tai hankkii ulkopuolista apua • tarkistaa asiakkaiden varustuksen sekä ohjeistaa asiakkaat ja mahdolliset avustajat turvallisuusasioissa • neuvoa ja valvoo palvelun tyyppisten turvavälineiden käyttöä sekä varmistaa tullessaan toimintaohjeissaan ymmärretyksi • yleisten ensiaputaitojen (EA2 tai vastaavat taidot) lisäksi antaa ensiapua toimintaansa ja erityisryhmään liittyvissä tyyppisissä tilanteissa • toimii tilanteen edellyttämällä tavalla esimerkiksi olosuhteiden muuttuessa.

Tutkinnon suorittaja osaa toimia kestävästä kehitystä edistävällä ja kehittämisorientoituneella tavalla.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Säännöksien noudattaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii tarjoamiinsa palveluihin liittyvän, ajantasaisen lainsäädännön ja viranomaisohjeiden mukaisesti • noudattaa työlainsäädäntöä ja työehtosopimuksia • ottaa palveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon toimintaan liittyvät säännökset, vastuut, pätevyysvaatimukset ja lupakäytännöt.
Ympäristövastuullinen toiminta	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • noudattaa toiminnassaan kestävästä kehityksen eri ulottuvuuksia: ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys • minimoi toiminnan luontoympäristölle aiheuttamaa rasitusta ottaen palvelujen suunnittelussa, mitoituksessa ja toteutuksessa huomioon luonnon mahdollisuudet ja rajoitukset • kunnioittaa maanomistajien ja paikallisten asukkaiden oikeuksia • toimii alueella ottaen huomioon toimintaympäristön luonnon, kulttuurin ja muun elinkeinotoiminnan • järjestää toimintansa jätehuollon jätelainsäädännön mukaisesti • opastaa esimerkiksi asiakkaita ympäristömyönteiseen toimintaan ja mahdollistaa sen omassa toiminnassaan.
Toiminnan kehittäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii kustannusvastuullisesti ottaen työssään huomioon palvelun kokonaiskustannukset • kehittää omaa toimintaansa tehden laskelmia vaihtoehtoisista toimintatavoista kustannustehokkuuden parantamiseksi • arvioi palvelujen toteutuksen suhdetta kilpailijoiden vastaaviin tuotteisiin • perustelee työryhmälleen toimintaratkaisujaan käytännönläheisesti • noudattaa huolto-ohjeita siten, että varusteet säilyvät turvallisina ja toimintakuntoisina mahdollisimman pitkään • edistää omalla toiminnallaan ja käyttäytymisellään yrityksen imagon kehittymistä • hankkii tietoa omaan toimintaansa liittyvistä asioista aktiivisesti • hankkii ja vastaanottaa palautetta sekä kehittää toimintaansa sen pohjalta.
Yhteistyösuhteiden rakentaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii yhteistyössä toimintaan liittyvien verkostojen, myyntikanavien ja sidosryhmien kanssa • rakentaa yhteistyötä muiden palveluntarjoajien ja toimijoiden kanssa tarvittaessa yhdessä palveluista vastaavan yrittäjän kanssa • tekee palvelun vaatimat sopimukset (tarvittaessa yhdessä palveluista vastaavan yrittäjän kanssa) ottaen huomioon niistä syntyvät vastuut ja velvoitteet.

Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa käytännön työtehtävissä, joita ovat muun muassa:

- erityisryhmille suunnatun luontopalvelun suunnittelu ja ennakkovalmistelu
- palvelun asiakirjahallinta ja yhteydenpito asiakkaisiin tai heidän avustajiinsa
- luontopalvelun käytännön toteuttaminen erityisryhmälle maasto-olosuhteissa
- tarvittavien rakenteiden ja apuvälineiden asianmukainen käyttö ja kehittäminen
- asiakaspalvelu ja ryhmän hallinta
- varusteiden kokoaminen, kuljetus ja huoltaminen sekä oman toiminnan kehittäminen.

Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa sekä antavat toiminnasta kirjallisen arvion. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että kaikki ammattitaitovaatimukset tulevat osoitetuksi. Siltä osin kuin vaadittavaa ammattitaitoa ei voida tutkintotilaisuuksissa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien tai muiden luotettavien menetelmien avulla. Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuorituksiaan prosessin aikana tuottamallaan dokumenteilla, joita voivat olla esimerkiksi työpäiväkirja, turvallisuussuunnitelma tai toimintaympäristön rakentamissuunnitelma. Arvioituina ne muodostavat osan arviointiaineistosta.

Tutkinnon suorittaja toimii yhteistyössä hoitohenkilökunnan kanssa vastuualueenaan omakohtaisen luontokokemuksen tarjoaminen myös erityishuomiota vaativille asiakkaille. Erityisryhmillä tarkoitetaan esimerkiksi pieniä lapsia, ikääntyneitä, kehitysvammaisia, liikunta- ja aistirajoitteisia, eri tavoin syrjäytyneitä sekä pitkäaikaissairaita ja kuntoutujia.

3.12 Metsästysoppaana toimiminen

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella ja valmistella metsästysopaspalveluja.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Metsästysopaspalvelun tuotteistaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • selvittää metsästyksen palvelutarjontaa ja kysyntää sekä ottaa tämän huomioon palvelun suunnittelussa • suunnittelee metsästysopaspalveluita ottaen huomioon toiminta-alueen keskeiset metsästysmatkailuun soveltuvat riistalajit ja metsästysmuodot • tuotteistaa ja hinnoittelee palvelun kustannus- ja markkinatietoisesti • yhdistää palveluun tuotepaketina muita tarvittavia oheispalveluita (muun muassa kuljetukset, majoitus, ruoka- ja jätehuolto, kokous- ja juhlatilat, hygienia) osoittaen ottavansa huomioon yhteistyömahdollisuudet toiminta-alueen muiden palvelujentarjoajien kanssa • toimii alueella ollen selvillä toimintaympäristön luonnosta, kulttuurista, eräperinteestä ja metsästyshistoriasta • laatii palvelulle toteuttamiskelpoisen aikataulun ja varusteluettelon • määrittää tarvittavat resurssit • suunnittelee omat ja mahdollisen työryhmän tehtävät • hoitaa keskeiset alan palveluihin liittyvät lupa-, ilmoitusvelvollisuus- ja vakuutusasiat • perustelee selkeästi esimerkiksi asiakkaalle tai työryhmälleen tuotteen hintaan vaikuttavat tekijät • suunnittelee palvelun toteutukseen vaihtoehtoja ottaen huomioon esimerkiksi luonnon ja sääolojen tuomat rajoitukset toiminnalle.
Opastuksen ennakkovalmistelut	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee metsästysalueet kartalle sekä tarvittaessa merkitsee passipaikat maastoon • suunnittelee alueella liikkumisen ottaen huomioon metsästysmuodon ja riistalajin sekä mahdolliset erityiset luonnon vetovoimatekijät • hankkii tarvittaessa luvat mahdollisille leiripaikoille • varaa ja ohjeistaa oikeat varusteet asiakkaille ja itselleen • perehtyy asiakkaiden terveystietoihin (terveystietolomake) ja ottaa tiedot huomioon palvelun valmistelussa • varautuu käsittelemään, kuljettamaan ja säilyttämään asiakkaan mahdollisen saaliin • varmistaa ja ohjeistaa ennakkoon tarvittavat ase- ja metsästysluvat itselle ja asiakkaille sekä mahdolliset koirien tarvitsemat paperit.

Tutkinnon suorittaja osaa markkinoida ja myydä metsästysopaspalveluja.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Markkinoinnin suunnittelu	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatii metsästysmatkailupalvelulle soveltuvan kustannustehokkaan markkinointisuunnitelman ja budjetin • kohdentaa markkinointia määrittäen palvelulle oikeat kohderyhmät • toimii tuote- ja ympäristövastuun sekä markkinointia ohjaavien säännösten mukaisesti • ottaa kulttuurierot huomioon palvelun markkinoinnin suunnittelussa.
Metsästysopaspalvelujen markkinointi	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatii palvelusta kuvauksen, esitteen ja muuta markkinointimateriaalia sekä niiden mahdolliset eri kieliversiot tarvittaessa asiantuntijapalveluita hyödyntäen • toteuttaa eri välineissä mainonta- ja tiedotustoimenpiteitä, joilla lisätään palveluiden tunnettuutta valituissa kohderyhmissä • markkinoi palveluja hyödyntäen matkailun ja riista-alan verkostoja ja myyntikanavia.
Yhteistyösuhteiden rakentaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii yhteistyössä matkailun ja riista-alan verkostojen ja myyntikanavien kanssa • rakentaa yhteistyötä keskeisten toimijoiden suuntaan tarvittaessa yhdessä palveluista vastaavan yrittäjän kanssa • solmii sopimuksen opaspalvelun toteuttamisesta asiakkaan tai myyntiverkoston kanssa tarvittaessa yhdessä palveluista vastaavan yrittäjän kanssa ottaen huomioon sopimuksesta syntyvät vastuut ja velvoitteet.

Tutkinnon suorittaja osaa toteuttaa metsästysopaspalveluja.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Metsästyspalvelussa opastaminen ja johtaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> toteuttaa metsästystapahtuman ja sen opastuksen eri vaiheet sujuvasti, turvallisesti ja asiakkaiden toiveiden mukaisesti valitsee asiakasryhmän tarpeisiin soveltuvat maastot ja tarvittaessa muuttaa toimintaa vuorovaikutuksessa asiakkaiden kanssa opastaa ja ohjeistaa asiakkaita ryhmänä ja yksittäisinä asiakkaina valitun metsästysmuodon, metsästyksen kohteena olevien riistalajien ja rauhoitettujen lajien sekä niiden elintapojen ja -ympäristöjen tuntemustaan hyödyntäen opastaa asiakkaita palveluun liittyvien välineiden käytössä jakaa mahdollisille avustajille tehtäviä palvelun toteutuksessa tarkastaa luvat ja oikean varustuksen ohjeistaa asiakkaat liikkumaan turvallisesti toimintaympäristössä riskitilanteita ehkäisten muuttaa tarvittaessa toimintaa ottaen turvallisuuden, luonnonolot ja luonnon käytön rajoitukset huomioon.
Asiakaspalvelu	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> välittää tapahtuman asiatiedot selkeästi varmistaen tullessa ymmärretyksi käyttää opastaessaan sujuvasti riista-alan peruskäsitteitä pitää huolta asiakkaiden viihtyvyydestä esimerkiksi keskustelemalla asiantuntevasti riista-asioista tai kertomalla metsästyksen, metsästyskulttuuriin, luontoon ja alueeseen liittyviä tarinoita käsittelee riistasaaliin sujuvasti ja hygieenisesti huolehtii asiakkaan mahdollisesti saaman riistan kuljetuksesta ja säilytyksestä järjestää ja tarjoilee asiakkaille retkievää sekä valmistaa riistaruokaa kenttäoloissa järjestää tarvittavat ja palveluun kuuluvat kuljetus-, huolto- ja oheispalvelut ottaa toiminnassa huomioon asiakkaiden kulttuurin ja perinteet palvelee asiakasta vuorovaikutteisesti ja ammattitaitoisesti ryhmänä ja yksittäin ottaen huomioon sanallisen ja sanattoman viestinnän merkityksen noudattaa sovittua aikataulua ja muuttaa poikkeustilanteissa toimintaa ottaen huomioon asiakkaat ja turvallisuustekijät.

<p>Turvallisuudesta huolehtiminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatii osana toimintaansa turvallisuussuunnitelman yksittäiseen toimintoon, tapahtumaan tai suorituspaikkaan ottaen huomioon sään, luonnonolot ja mahdolliset ymmärtämisiongelmat palvelun riskitekijöinä • ennakoii riskejä, tunnistaa vaaratilanteet sekä tekee tarvittaessa muutoksia palvelun toteutuksessa • tunnistaa oman osaamisensa rajat ja tietää, milloin on keskeytettävä toiminta tai hankittava ulkopuolista apua • tarkistaa asiakkaiden oikean varustuksen sekä ohjeistaa asiakkaat palvelun turvallisuusasioissa • neuvoo ja valvoo toimintaan liittyvien turvavälineiden käyttöä sekä varmistaa tullessaan toimintaohjeissaan ymmärretyksi • arvioi asiakkaiden toimintakykyä ja hyvinvointia sekä sovittaa toimintansa asiakkaiden toimintakyvyn mukaiseksi • yleisten ensiaputaitojen (EA2 tai vastaavat taidot) lisäksi antaa ensiapua toimintaansa liittyvissä tyyppillisissä onnettomuustilanteissa • toimii tilanteen edellyttämällä tavalla esimerkiksi olosuhteiden muuttuessa tai onnettomuuden sattuessa sekä vastaa pelastautumisesta ja alkusammutuksesta.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa toimia kestävästä kehitystä edistävällä ja kehittämisorientoituneella tavalla.</p>	
<p>Arvioinnin kohteet</p>	<p>Arvioinnin kriteerit</p>
<p>Säännösten noudattaminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • oimii palveluun liittyvän ajantasaisen lainsäädännön, lupakäytäntöjen ja viranomaisohjeiden mukaisesti • toimii ottaen huomioon metsästyksen ja matkailupalveluihin liittyvät vastuut ja pätevyysvaatimukset.
<p>Ympäristövastuullinen toiminta</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • noudattaa toiminnassaan kestävästä kehityksen eri ulottuvuuksia: ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys • minimoi luontoympäristölle aiheutuvaa rasitusta ottaen palvelujen suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon luonnon, riistalajiston ja metsästyksen mahdollisuudet ja rajoitukset • mitoittaa riistakantojen verotuksen kestävästi ottaen huomioon riistanhoitomenetelmien hyödyntämisen • hoitaa ja seuraa toiminta-alueen verotettavaa riistakantaa • kunnioittaa maanomistajien ja paikallisten metsästäjien oikeuksia • toimii alueella ottaen huomioon toimintaympäristön kulttuurin, eräperinteen ja muun elinkeinotoiminnan • järjestää toimintansa jätehuollon jätelainsäädännön mukaisesti • opastaa esimerkiksi asiakkaita ympäristömyönteiseen toimintaan ja mahdollistaa sen omissa toiminnassaan.

Toiminnan kehittäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii kustannusvastuullisesti ottaen työssään huomioon palvelun kokonaiskustannukset • kehittää omaa toimintaansa tehden laskelmia vaihtoehtoisista toimintatavoista kustannustehokkuuden parantamiseksi • arvioi palvelujen toteutuksen suhdetta kilpailijoiden vastaaviin tuotteisiin • perustelee työryhmälleen toimintaratkaisujaan käytännönläheisesti • noudattaa huolto-ohjeita siten, että varusteet säilyvät turvallisina ja toimintakuntoisina mahdollisimman pitkään • ottaa huomioon oman toiminnan ja käyttäytymisen merkityksen yrityksen imagolle • hankkii tietoa omaan toimintaansa liittyvistä asioista aktiivisesti • hankkii ja vastaanottaa palautetta sekä kehittää toimintaansa sen pohjalta.
------------------------	--

Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa käytännön työtehtävissä, joita ovat muun muassa:

- metsästysopastuspalvelun suunnittelu ja tuotteistaminen
- palvelujen markkinointi ja myynti
- palvelun asiakirjahallinta
- metsästysopastuspalvelun käytännön toteuttaminen
- asiakaspalvelu
- riistasaaliin käsittely
- riistanhoidon ja riistakantojen verotuksen suunnittelu
- ryhmän hallinta
- riskien hallinta sekä
- varusteiden huoltaminen.

Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa sekä antavat toiminnasta kirjallisen arvion. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että kaikki ammattitaitovaatimukset tulevat osoitetuksi. Siltä osin kuin vaadittavaa ammattitaitoa ei voida tutkintotilaisuuksissa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, maastotehtävien tai muiden luotettavien menetelmien avulla. Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuorituksiaan prosessin aikana tuottamallaan dokumenteilla, joita voivat olla esimerkiksi työpäiväkirja, turvallisuussuunnitelma, markkinointisuunnitelma, palveluesite, toimintaympäristön karttasuunnitelma tai suunnitelma alueen riistakantojen kestävästä verotuksesta. Arvioituina ne muodostavat osan arviointiaineistosta.

Tutkinnon suorittaja voi toimia metsästysoppaana metsästysmatkailuyrityksissä tai metsästysmatkailuyrittäjänä sekä toimia erilaisten metsästystapahtumien suunnittelijana ja toteuttajana alan organisaatioissa.

3.13 Kansainvälisten asiakkaiden opastaminen luonnossa

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa valmistella ja toteuttaa luonto-opastuspalvelun vieraalla kielellä.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Opastuspalvelun suunnittelu ja valmistelu	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee vieraskielisen luonto-opastuspalvelun kohderyhmineen tarvittaessa yhteistyössä yrittäjän tai toiminta-alueen yrittäjien kanssa • hoitaa palvelun järjestelyissä tarvittavat ennakkovalmistelut ja yhteydenpidon yhteistyötahoihin ja asiakkaisiin tarvittavilta osin myös vieraalla kielellä • käyttää tarvittaessa asiantuntijapalveluita vieraskielisen esite- ja ohjelmamateriaalin tekemiseen • perustelee selkeästi tuotteen hintaan vaikuttavat tekijät tarvittavilta osin vieraalla kielellä esimerkiksi asiakkaalle tai työryhmälleen.
Asiakaspalvelu vieraalla kielellä	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • opastaa ja johtaa asiakkaita ryhmänä ja yksittäisinä asiakkaina maasto-olosuhteissa jäämäkästi, turvallisesti ja sopimuksen mukaisesti vieraalla kielellä • opastaa palvelun eri vaiheineen sujuvasti vieraalla kielellä, asiakkaiden toiveiden mukaisesti ja aikataulua noudattaen • ottaa ryhmän vastaan, esittelee ohjelman ja antaa toiminta- ja turvallisuusohjeet sujuvasti vieraalla kielellä varmistaen asiakkaiden ymmärtämisen • kertoo sujuvasti vieraalla kielellä paikallisesta ja alueellisesta luonnosta, kulttuurista ja perinteestä • käyttää kattavasti luontoon, kulttuuriin, matkailupalveluihin, ruokailuun, turvallisuuteen ja ensiapuun liittyvää vieraskielistä sanastoa.

Asiakaslähtöinen elämyksen välittäminen vieraalla kielellä	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • palvelee asiakasta vieraalla kielellä vuorovaikutteisesti ja ammattitaitoisesti ottaen huomioon maasto-olosuhteet sekä sanallisen ja sanattoman viestinnän merkityksen • pitää huolta asiakkaiden viihtyvyydestä esimerkiksi kertomalla luontoon ja alueeseen liittyviä tarinoita vieraalla kielellä • esiintyy luontevasti käyttäen sujuvasti erilaisia maastotilanteisiin sopivia viestintäkeinoja elämysten ja mielikuvien synnyttämiseksi.
Turvallisuudesta huolehtiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatii osana toimintaansa turvallisuussuunnitelman yksittäiseen toimintoon, tapahtumaan tai suorituspaikkaan ottaen huomioon sään, luonnonolot ja mahdolliset ymmärtämisongelmat palvelun riskitekijöinä • huolehtii vastuullisena oppaana itsensä ja asiakkaiden toimintakyvyn ylläpitämisestä maasto-olosuhteissa • tekee päätökset harkitusti ja nopeasti • toimii luontevasti ja luovasti yllättävien tilanteiden edessä • ennakoii riskejä, tunnistaa vaaratilanteet sekä tekee tarvittaessa muutoksia palvelun toteutuksessa • tunnistaa oman osaamisensa rajat ja tietää, milloin on keskeytettävä toiminta tai hankittava ulkopuolista apua • tarkistaa asiakkaiden oikean varustuksen sekä ohjeistaa asiakkaat palvelun turvallisuusasioissa vieraalla kielellä • neuvoa vieraalla kielellä ja valvoo toimintaan liittyvien turvavälineiden käyttöä sekä varmistaa tullessaan toimintaohjeissaan ymmärretyksi • arvioi asiakkaiden toimintakykyä ja hyvinvointia sekä sovitaa toimintansa asiakkaiden toimintakyvyn mukaiseksi • yleisten ensiaputaitojen (EA2 tai vastaavat taidot) lisäksi antaa ensiapua toimintaansa liittyvissä tyypillisissä onnettomuustilanteissa • toimii tilanteen edellyttämällä tavalla esimerkiksi olosuhteiden muuttuessa tai onnettomuuden sattuessa sekä vastaa pelastautumisesta ja alkusammutuksesta.
Tutkinnon suorittaja osaa toimia kestävää kehitystä edistävällä ja kehittämisorientoituneella tavalla.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Säännösten noudattaminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii palveluun liittyvän, ajantasaisen lainsäädännön ja viranomaisohjeiden mukaisesti • noudattaa työlainsäädäntöä ja työehtosopimuksia • ottaa palvelun suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon toimintaan liittyvät vastuut, pätevyysvaatimukset ja lupakäytännöt.

<p>Kestävän kehityksen mukainen toiminta</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • noudattaa toiminnassaan kestävän kehityksen eri ulottuvuuksia: ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys • minimoi luontoympäristölle aiheutuvaa rasitusta ottaen palvelun suunnittelussa, mitoituksessa ja toteutuksessa huomioon luonnon mahdollisuudet ja rajoitukset • kunnioittaa maanomistajien ja paikallisten asukkaiden oikeuksia • toimii alueella ottaen huomioon toimintaympäristön kulttuurin ja muun elinkeinotoiminnan • järjestää toimintansa jätehuollon jätelainsäädännön mukaisesti • opastaa esimerkiksi asiakkaita ympäristömyönteiseen toimintaan ja mahdollistaa sen omassa toiminnassaan • ottaa huomioon palveluiden suunnittelussa, markkinoinnissa ja toteutuksessa vaikuttavat kulttuurierot palvelun kannalta keskeisten kulttuuriryhmien osalta • toimii luontevasti eri kulttuurien edustajien kanssa • ottaa työssään huomioon kulttuurien toimintatavat ja erityispiirteet.
<p>Toiminnan kehittäminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii kustannusvastuullisesti ottaen työssään huomioon palvelun kokonaiskustannukset • kehittää omaa toimintaansa tehden laskelmia vaihtoehtoisista toimintatavoista kustannustehokkuuden parantamiseksi • arvioi palvelujen toteutuksen suhdetta kilpailijoiden vastaaviin tuotteisiin • perustelee työryhmälleen toimintaratkaisujaan käytännönläheisesti • noudattaa huolto-ohjeita siten, että varusteet säilyvät turvallisina ja toimintakuntoisina mahdollisimman pitkään • ottaa huomioon oman toiminnan ja käyttäytymisen merkityksen yrityksen imagolle • hankkii tietoa omaan toimintaansa liittyvistä asioista aktiivisesti • hankkii ja vastaanottaa palautetta vieraalla kielellä sekä kehittää toimintaansa sen pohjalta.
<p>Yhteistyösuhteiden rakentaminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii yhteistyössä toimintaan liittyvien verkostojen, myyntikanavien ja sidosryhmien kanssa • rakentaa yhteistyötä muiden palveluntarjoajien ja toimijoiden kanssa tarvittaessa yhdessä palveluista vastaavan yrittäjän kanssa • tekee palvelun vaatimat sopimukset tarvittaessa yhdessä palveluista vastaavan yrittäjän kanssa ottaen huomioon niistä syntyvät vastuut ja velvoitteet.

Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa käytännön työtehtävissä, joita ovat muun muassa:

- luonto-opastuspalvelun suunnittelu- ja valmistelutyöt
- yhteydenpito yhteistyötahoihin ja asiakkaisiin
- opastuspalvelun käytännön toteuttaminen vieraalla kielellä
- asiakaspalvelu vieraalla kielellä maasto-olosuhteissa
- ryhmän hallinta vieraalla kielellä sekä
- riskien hallinta vieraalla kielellä.

Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa sekä antavat toiminnasta kirjallisen arvion. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että kaikki ammattitaitovaatimukset tulevat osoitetuksi. Siltä osin kuin vaadittavaa ammattitaitoa ei voida tutkintotilaisuuksissa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla kuten haastattelujen, tehtävien tai muiden luotettavien menetelmien avulla. Tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuorituksiaan prosessin aikana tuottamallaan dokumenteilla, joita voivat olla esimerkiksi työpäiväkirja tai turvallisuussuunnitelma. Arvioituina ne muodostavat osan arviointiaineistosta.

Tutkinnon suorittaja voi toimia erä- ja luonto-oppaana ulkomaisille asiakasryhmille luontomatkailu- ja ohjelmapalveluyrityksissä tai alan yrittäjänä.

3.14 Tutkinnon osa muusta perus-, ammatti- tai erikoisammattitutkinnosta

Erä- ja luonto-oppaan ammattitutkintoon voidaan sisällyttää yksi tutkinnon osa jostain perus-, ammatti- tai erikoisammattitutkinnosta. Valittavalla tutkinnon osalla tulee olla selkeää lisäarvoa erä- ja luonto-oppaan ammatissa. Todistuksen tutkinnon osan suorittamisesta antaa aina kyseisestä tutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta, ja erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnon tutkintotoimikunta tunnustaa tämän tutkinnon osan osaksi erä- ja luonto-oppaan ammattitutkintoa todistuksen perusteella.

Liite: Luonnontuntemuksen lajilista

Lajilista erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnon perusteiden tutkinnon osaan Erä- ja luonto-opastaminen.

Tutkinnon suorittajan on tunnistettava maastossa oheisen listan mukaiset määrät eri eliöryhmiin kuuluvia Suomessa luonnonvaraisina esiintyviä lajeja. Lajien tulee olla sellaisia, että niiden tunnistamisella on erä- ja luonto-oppaan työn kannalta merkitystä. Jokaisen eliöryhmän lajimäärää voi muuttaa enintään 20%. Kokonaismäärän on oltava 350 lajia. Lajin sijaan voidaan käyttää myös muuta taksonomista tasoa, jos se on opastamisen ja maastossa tunnistamisen kannalta perusteltua. Lajit voivat olla alla mainittuihin eliöryhmiin kuulumattomia, mutta niiden kokonaismäärä voi olla enintään 35.

Putkilokasvit 124 lajia, joista **sanikkaisia** 8 lajia

Sammalet 6 lajia

Sienet 40 lajia, joista **kääpiä** 5 lajia ja **jäkälä** 5 lajia

Nisäkkäät 35 lajia

Kalat ja ympyräsuiset 25 lajia

Matelijat ja sammakkoeläimet 6 lajia

Niveljalkaiset 32 lajia

Linnut 82 lajia

Tutkinnon järjestäjät laativat näiden ohjeiden ja lajimäärien pohjalta oman lajilistansa erä- ja luonto-oppaan ammattitutkinnon järjestämissuunnitelman liitteeksi. Kyseisestä tutkinnosta vastaava tutkintotoimikunta hyväksyy lajilistan osaksi järjestämissuunnitelmaa.

Painettu
ISBN 978-952-13-5202-7
ISSN 1798-887X

Verkojulkaisu
ISBN 978-952-13-5203-4
ISSN 1798-8888

Opetushallitus on hyväksynyt nämä näyttötutkinnon perusteet ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla.

Näyttötutkinnot ovat erityisesti aikuisväestöä varten suunniteltu ja kehitetty tutkinnon suorittamistapa.

Näyttötutkintojen suunnittelu ja toteuttaminen perustuvat opetusalan ja työelämän asiantuntijoiden tiiviiseen yhteistyöhön.

Opetushallitus
www.oph.fi
www.oph.fi/nayttotutkinnot
www.oph.fi/nayttotutkintojen_perusteet